

USAID
DIN PARTEA POPORULUI
AMERICAN

**Creșterea Competitivității
și Dezvoltarea Întreprinderilor (CEED)**

PROGRAMUL DE DEZVOLTARE A INDUSTRIEI UȘOARE PÎNĂ ÎN ANUL 2015 (PROIECT)

Iulie 2007

This publication was produced for review by the United States Agency for International Development. It was prepared by Dona Scola and Ionela Ciuhrii, in association with Chemonics International.

PROGRAMUL DE DEZVOLTARE A INDUSTRIEI UȘOARE PÎNĂ ÎN ANUL 2015 (PROIECT)

The author's views expressed in this publication do not necessarily reflect the views of the United States Agency for International Development or the United States Government.

CONTENTS

1	Introducere	5
2	Obiectivele programului	7
3	Evoluția și starea actuală a industriei ușoare	8
3.1	Caracteristica generală	8
3.2	Tendențele contemporane din industria ușoară	11
3.3	Analiza statisticii de import/export	13
3.4	Investițiile străine și Modele de afaceri utilizate în industrie	16
3.5	Regimul vamal de perfecționare activă și alte forme de conlucrare. Valoarea adăugată	17
4	Impedimente majore pentru dezvoltarea industriei ușoare	21
4.1	Insuficiența forței de muncă calificată	21
4.2	Sistemul ineficient de planificare a numărului de specialiști și pregătirea lor inadecvată pentru cerințele industriei moderne	21
4.3	Valoarea adăugată joasă a produsului	24
4.4	Cota mică a producție proprii comparativ cu importurile	24
4.5	Sistemul de impozitare nestimulativ	26
4.6	Activitatea unor autorități publice centrale și locale	26
4.7	Aspecte macroeconomice	28
4.8	Aspecte specifice pentru unele sectoare ale industriei ușoare	28
5	Mecanismele de susținere și stimulare a dezvoltării industriei ușoare	29
5.1	Asigurarea industriei cu forța de muncă	29
5.2	Sporirea nivelului productivității muncii	32
5.3	Creșterea valorii adăugate	33
5.4	Stimularea producției proprii și substituirea importurilor	35

5.5	Optimizarea sistemului de impozitare	36
5.6	Ameliorarea activității unor organe publice centrale și locale.....	37
5.7	Soluționarea unor aspecte macroeconomice	39
5.8	Soluționarea aspectelor specifice pentru unele sectoare.....	39
6	Etapele programului și evaluarea progresului.....	41
6.1	Etapa I: anii 2007 – 2010	41
6.2	Etapa II anii 2011 – 2015	41
	PLANUL DE ACȚIUNI.....	45
	ANEXE	57
	ANEXA 1	57
	ANEXA 2	58
	ANEXA 3	60
	ANEXA 4	61
	ANEXA 5	62
	ANEXA 6	63
	ANEXA 7	65
	ANEXA 8	66
	ANEXA 9	67
	ANEXA 10	68
	ANEXA 11	69
	ANEXA 12	70

1 Introducere

Programul dezvoltării industriei ușoare reprezintă un document de lucru al Guvernului care indică instrumentele și acțiunile concrete ce urmează a fi implementate pe perioada până în anul 2015 pentru asigurarea dezvoltării industriei ușoare conform obiectivelor stabilite în strategiile și concepțiile ierarhic superioare.

Programul este corelat cu alte documente de politici superioare în domeniu și domenii conexe, în special cu:

1. Strategia de Dezvoltare Industrială pe perioada până în anul 2015;
2. Planul Național de Dezvoltare pe perioada 2008 – 2011;
3. Strategia de Dezvoltare Regională;
4. Strategia Națională de Ocupare a Forței de Muncă.

Programul dezvoltării industriei ușoare este elaborat pentru perioada de referință 2007-2015. În procesul de elaborare a documentului au fost distinse două etape de implementare și anume 2007-2011 și 2011-2015. În acest sens, costurile și efectele de la implementarea acțiunilor au fost evaluate cu diferit nivel de eroare, precum și planificarea indicatorilor de progres.

Beneficiarul documentului este Guvernul Republicii Moldova reprezentat prin Ministerul Industriei și Infrastructurii. Ministerul va fi responsabilul principal pentru implementarea în întregime a programului. Concomitent un șir de responsabilități vor fi distribuite și altor instituții ale autorității publice centrale și locale. Un partener principal de implementare a Programului va fi Asociația Patronală din Industria Ușoară (APIUS).

Programul a fost elaborat de un grup de experți din cadrul proiectului „Creșterea Competitivității și Dezvoltarea Întreprinderilor” finanțat de Agenția de Dezvoltare a Statelor Unite (USAID) în cooperare cu Ministerul Industriei și Infrastructurii, precum și Asociația Patronală din Industria Ușoară a Republicii Moldova (APIUS).

Metodologia de elaborare a documentului a inclus studierea și armonizarea pe verticală și orizontală cu alte documente de politici economice, sociale, dezvoltare regională, financiare etc.

O parte importantă au constituit interviurile cu agenții economici din Republica Moldova care activează în industria ușoară. În acest sens a fost pregătit un eșantion din 20 de întreprinderi selectate corespunzător după mai multe principii, cum ar fi numărul de angajați, amplasarea, tipul de produs, modul de lucru, vechimea de activitate, originea capitalului etc.

Intervievarea a permis evaluarea mai concretă a problemelor pe care le întâmpină în activitatea sa agenții economici din sectorul analizat. Discuțiile cu reprezentanții întreprinderilor au permis, de asemenea, de a afla opiniile sectorului privat în ceea ce privește acțiunile, care urmează a fi întreprinse de către de autoritățile publice în scopul soluționării problemelor existente.

Procesul de elaborare a Programului a inclus organizarea a mai multor mese rotunde cu participarea părților implicate pentru a discuta și a asigura evaluarea problemelor

existente în sector și a dialoga asupra oportunităților de dezvoltarea a sectorului. Sectorul privat reprezentat de APIUS și un număr de persoane din industrie au intrat în grupul de lucru pentru elaborarea Programului de Dezvoltare a Industriei Ușoare creat prin Ordinul Ministerului Industrie și Infrastructurii **Nr. din 2007.**

2 Obiectivele programului

Obiectivul general pe termen lung al prezentului Program este asigurarea unei dezvoltări calitative durabile a industriei ușoare, astfel încât către anul 2015 aceasta să devină ramura-lider a economiei naționale, atât în termeni de cotă în PIB, exporturi, producție industrială, număr de angajați, cât și în termeni de inovare a producerii, de integrare economică internațională și de poziționare pe piața de consum locală și mondială.

Obiectivele specifice pe termen mediu și scurt, care vor contribui la atingerea obiectivului general sunt:

- Majorarea ponderii industriei ușoare în volumul total al producției industriale și în PIB în baza creșterii accelerate a volumului de producție în mărime fizică și valorică
- Sporirea volumului de export al producției industriei ușoare a Republicii Moldova, datorită sporirii competitivității întreprinderilor ramurii
- Reducerea cotei importului produselor industriei ușoare în Moldova în favoarea producției autohtone și satisfacerea la maximum a pieței interne cu mărfuri autohtone de calitate înaltă
- Crearea noilor locuri de muncă înalt motivate în industria ușoară, ce ar permite scăderea fluctuației angajaților în ramură și creșterea atractivității muncii în industrie
- Eficientizarea producerii în baza sporirii productivității muncii și utilizării pe larg a metodelor avansate de organizare a muncii și a producerii
- Crearea condițiilor atractive pentru investițiile străine și autohtone în capitalul fix al întreprinderilor industriei ușoare, inclusiv al investițiilor străine directe
- Creșterea valorii adăugate a produsului global al industriei ușoare și micșorarea ponderii procesării active comparativ cu alte forme de cooperare internațională a întreprinderilor din Moldova
- Reabilitarea unor sectoare conexe industriei ușoare, care nu au avut suport în dezvoltare, precum producerea de accesorii, producerea materiei primă de origine animală etc.

Cuantificarea obiectivelor măsurabile pentru industria ușoară este reflectată în compartimentul 5.3 al prezentului Program.

Realizarea obiectivelor prezentului Program va asigura atingerea obiectivelor Strategiei de Dezvoltare Industrială și va contribui la dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova, creșterea bunăstării populației și micșorarea migrației.

3 Evoluția și starea actuală a industriei ușoare

3.1 Caracteristica generală

Industria ușoară a Republicii Moldova este una dintre cele mai vechi ramuri ale economiei naționale și deține o experiență valoroasă.

Restructurarea treptată în anii 1995-2002 a întreprinderilor din industria ușoară a asigurat îmbunătățirea stării economico-financiare a ramurii. Industria ușoară actuală cuprinde peste 250 de întreprinderi cu 23,6 mii de angajați, care în 2006 au fabricat producție în valoare de 1,11 miliarde lei și au asigurat 27,3% din exportul țării¹. Principalele produse ale industriei ușoare sunt țesăturile, covoarele, articolele tricotate, îmbrăcămintea și încălțăminte, volumul de producere al cărora este în permanentă creștere (anexa nr. 1).

Ponderea industriei ușoare în sectorul industrial și în totalul exportului țării are tendință durabilă de creștere, după cum urmează (în %):

Anul	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ponderea în producția industrială	5,2	4,9	4,7	5,1	5,5	
Ponderea în personalul industrial-productiv	2,1	2,0	2,0	2,1	2,0	
Ponderea în totalul exportului	21,4	21,9	24,0	27,4	26,82	26,9

Astfel, industria ușoară moldovenească se apropie de locul acestei ramurii în structura producției industriale mondiale (5,7%).

Industria ușoară este parte integrantă a industriei prelucrătoare și include trei diviziuni ale activităților economice (subramuri) prevăzute de Eurostat și Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM) și anume:

¹ Aici și mai departe, datele pentru 2006 sînt prealabile și, după caz, vor fi recalculat după publicarea Anuarului statistic al Republicii Moldova 2007.

² *Sursele:* Calculele efectuate conform datelor pentru anii 2001 – 2005 din:

- Anuarul statistic al Republicii Moldova 2004. – Chișinău, 2004, p.p.378, 380 – 381;
- Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, pp.279–280, 284–285, 458–460.

Cu toate acestea, datele indicate pentru anii 2001-2005 pot fi precizate în baza recalculărilor care vor fi făcute, la necesitate, după publicarea Anuarului statistic al Republicii Moldova 2007.

Codul CAEM	Subdiviziunea activităților economice (subramura)
17	Fabricarea produselor textile (industria textilă)
18	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor (industria de confecții)
19	Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei (industria de piele și încălțămintă).

Lider în industria ușoară este industria de confecții. În anul 2006, ponderea acesteia a constituit 43,1% din volumul total al producției fabricate de industria ușoară, 63,8% din numărul întreprinderilor mari din industria ușoară și 72,2% din numărul mediu anual al personalului industrial-productiv (anexa nr. 2). Industria de piele și încălțămintă ocupă locul al treilea în structura industriei ușoare.

Gradul de diversificare a genurilor de activitate ramurală este în descreștere. Producerea unor genuri de producție, cum ar fi fire de bumbac, țesături sintetice și cele de lână s-a sistat în mod firesc, deoarece după trecerea la economia de piață importul materiei prime respective a devenit o problemă dificilă din mai multe puncte de vedere.

Ponderea vânzărilor producției industriei ușoare autohtone pe piața republicană a crescut de la 3,1% în 2005 până la 7,3% în 2006. Dezvoltarea capacității pieței interne de consum are loc preponderent din contul mijloacelor parvenite din afara țării de la cetățenii care lucrează în străinătate. Comerțul tenebru cu mărfurile de import pe piețele neorganizate și la prețuri de dumping a căpătat proporții mari, constituind o concurență neloyală pentru producția industriei ușoare autohtone.

Profilul teritorial al pieței interne este extrem de neuniform – aproape de 2/3 din vânzările totale cu amănuntul se efectuează în municipiile Chișinău și Bălți.

Industria ușoară este orientată preponderent la export – partea predominantă a producției acesteia o constituie producția de export (78,2% în 2006). Această tendință este prezentată detaliat la p. III.3. al prezentului document.

În același timp, valoarea adăugată la majoritatea produselor și serviciilor exportate de industria ușoară este joasă. Majoritatea întreprinderilor de confecții, tricotaj, marochinărie și încălțămintă folosesc materia primă, accesorii și materiale auxiliare, designul, uneori și unele echipamente de la clienți, activînd în regimul vamal de perfecționare activă (lohn).

Numai unele întreprinderi, cum ar fi S.A. „Floare-Carpet”, S.A. „Moldabela” și S.A. „Covoare-Ungheni” (covoare și articole de covor), S.A. „Piele” (piei tăbăcite), S.A. „Flautex” (articole flaușate), produc preponderent din materia primă proprie și sub brandul propriu sau cel privat.

În acest context, este negativ faptul, că mai mult de 50% din pielea colectată a animalelor domestice este exportată fără a fi tăbăcită. Concomitent, fabricarea în republică a articolelor din piele aspră se micșorează permanent, iar importul acestor

articole este în creștere. Sunt rezerve în colectarea și prelucrarea primară a lînei de oaie pentru industria textilă autohtonă.

Industria ușoară este bazată aproape exclusiv pe proprietatea privată. Există doar trei întreprinderi cu capital mixt din industria dată – S.A. „Dar” (produse textile), S.A. „Floare-Carpet” (covoare și articole de covor) și S.A. “Zorile” (încălțăminte), în care statul deține mai mult de 50% de acțiuni.

Întreprinderile cu capital mixt din industria ușoară nu sînt incluse în lista întreprinderilor nepasibile privatizării, prevăzută de Legea nr.121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea și deetatizarea proprietății publice. Astfel, după privatizarea acestor întreprinderi, industria ușoară se va baza pe deplin pe proprietate privată.

Republica Moldova a creat un regim favorabil pentru investitorii străini, care activează în aceleași condiții cu investitorii autohtoni. Moldova a încheiat acorduri bilaterale cu 37 țări (noiembrie 2006) privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor din țările respective. În acest context, este necesar de remarcat și încheierea acordurilor bilaterale de evitare a dublei impozitări și prevenire a evaziunii fiscale, precum și a acordurilor de comerț liber cu statele din regiunea Europei de Sud-Est și C.S.I.

Pentru industria ușoară, cît și pentru sectorul industrial în ansamblu, este caracteristică amplasarea teritorială neuniformă. În 2003, peste jumătate (55%) din producția acestui sector a fost fabricată în mun. Chișinău și încă 12% – în mun. Bălți.³ Drept consecință, crește rapid și salariul personalului ocupat la întreprinderile amplasate în aceste municipii. În același timp, în 14 raioane din 32 și UTA Gagauzia se fabricau mai puțin de unu la sută din producția industriei ușoare.

Analiza demonstrează, de asemenea, că salariile la întreprinderile din industria ușoară cu sediul în centrele raionale și sate sunt de 1,5 – 2 ori mai mici decît cele din orașele mari. Concomitent, șomajul în localitățile rurale este mult mai mare decît cel din orașele mari. Drept consecință, multe întreprinderi mari din industria ușoară ce se află în orașele mari, acoperă unele cheltuieli pentru chiria căminelor sau transportarea zilnică a muncitorilor din localități rurale.

Strategia de dezvoltare a industriei pe perioada pînă în anul 2015 (în continuare – Strategia) a evaluat industria ușoară (pct. 71) drept una din ramurile prioritare ale sectorului industrial. La fundamentarea acestei decizii, au fost luate în considerație multiple avantaje sociale și economice ale industriei ușoare, precum și circumstanțele pe plan macroeconomic, cum ar fi:

- potențialul înalt de creștere a producției industriei ușoare, inclusiv producției de export;
- ciclul scurt de rotație a capitalului de lucru în ramură și lipsa necesității în investiții mari;

³ Date recente nu există la moment.

- un număr mare de locuri de muncă în ramură și, pe de altă parte, densitatea ridicată a populației în Moldova, precum și existența potențialului de cadre și infrastructurii de instruire a cadrelor pentru ramura dată.

Prin urmare, statul va acorda susținerea prioritară acestei ramuri a industriei naționale, deopotrivă cu alte ramuri stabilite în Strategie.

3.2 Tendințele contemporane din industria ușoară

Industria ușoară în 2001 – 2006 a fost nu numai în permanentă creștere, ci și a crescut mai rapid, decât sectorul industrial în ansamblu: la fiecare 1% de creștere cumulativă a volumului producției industriale în prețuri medii în anii 2002-2006, revine 1,8% de creștere a producției industriei ușoare (anexa nr.4).

Potențialul înalt de creștere a industriei ușoare se datorează multiplelor condiții macroeconomice și demografice contemporane, precum și particularităților industriei ușoare.

Una din cele mai importante condiții macroeconomice constă în faptul, că sub presiunea concurenței din partea liderilor noi în sectorul vizat (China, India etc.), industria ușoară europeană trece la o formă specifică de organizare a producerii: comenzi mici cu o gamă diversificată de produse originale care pot concura cu produsele de masă importate în UE din aceste țări. Moldova este capabilă să îndeplinească asemenea comenzi la costuri relativ mici, cu calitate adecvată și cu termeni scurți de livrare. Acest avantaj a căpătat o și mai mare importanță din 2007, când Moldova a devenit vecină cu UE.

O mare importanță pentru dezvoltarea exportului producției de ramură o are regimul preferențial GSP+ în comerțul cu țările UE, acordat Republicii Moldova.

Ritmul mediu de creștere al volumului exportului industriei ușoare în anii 2001-2005 a fost mai mare decât cel al creșterii volumului producției fabricate (în prețuri curente): 1,2% contra 1% în mediu pentru anii 2001 – 2005 (anexa nr.5).

Această tendință, pe de o parte, duce la creșterea accelerată a exportului produselor industriei ușoare. Pe de altă parte, tendința dată este alarmantă, deoarece duce la scăderea cotei producției fabricate de industria ușoară pe piața internă.

În același timp, trezește îngrijorare tendința creșterii rapide a importului în Republica Moldova a produselor industriei ușoare din alte țări. Drept consecință, gradul de acoperire a importului produselor industriei ușoare cu exportul produselor acestora s-a micșorat de la 120,4% în 2001 până la 111,6% în 2005 (anexa nr.6).

Tendința dată are loc în virtutea multiplilor factori, cum ar fi globalizarea în sfera economică, participarea Republicii Moldova în calitate de membru al OMC, tranziția întreprinderilor industriei de confecții spre fabricarea produselor din materia primă, accesorii și materia auxiliară a clientului și exportul preponderent al serviciilor (cusut și croit). Tot aici se mai include competitivitatea slabă pe piața internă a produselor industriei ușoare locale fabricate din materia primă proprie, precum și creșterea bunăstării populației.

În acest context, industria de confecții și cea de îmbrăcăminte stau în fața unei provocări de a spori competitivitatea produselor sale în scopul substituirii mărfurilor respective importate, prin majorarea ponderii produselor fabricate din materia primă proprie și dezvoltarea infrastructurii industriei ușoare.

În ultimii ani, deficitul resurselor de muncă, pregătirea nesatisfăcătoare și fluctuația acestora au devenit cele mai acute probleme cu care se confruntă întreprinderile industriei ușoare. Deficitul resurselor de muncă se referă atât la cadre de management, cât și la muncitori calificați și manifestă tendință clară de creștere.

Această tendință implică multiple consecințe, una din care este majorarea rapidă a salariilor în ramură. Analiza denotă, că în anii 2004-2006 majorarea cu 1% a salariului mediu lunar pe industria ușoară în ansamblu a asigurat creșterea productivității muncii în medie în industria dată numai cu 0,6% (anexa nr.7). Raportul dat atrage după sine creșterea costului producției fabricate, îndeosebi în industria de confecții, care după salariul mediu ocupă unul dintre primele locuri în sectorul industrial în ansamblu.

În anii 2001 – 2005, volumul investițiilor în capitalul fix din industria ușoară în ansamblu a avut tendință clară de creștere. Tot mai multe întreprinderi noi se crează cu participarea capitalului străin sau exclusiv în baza capitalului străin. Ca rezultat, participantul principal sau unic al fiecărei a șasea întreprindere din industria ușoară („Bălțanca” S.A., „Euromarbe” S.R.L., „Piele” S.A., „Tricon” S.A., „Moldabela” S.R.L., Zukko Collectie S.R.L. etc.) este investitor străin (Germania, Italia, România, Turcia etc.).

În același timp, ritmul mediu anual al sporirii investițiilor capitale în industria ușoară în 2001-2005 a fost mult mai scăzut (10%), decât ritmul mediu anual al creșterii volumului investițiilor pe sectorul industrial în ansamblu (20%). Investițiile în capitalul fix din ramura de piele și încălțăminte au fost cele mai mici, neavând o tendință spre creștere(anexa nr.8).

Decalajul dat se explică în mare măsură prin faptul, că în perioada analizată, majoritatea investițiilor în fondurile fixe din industria ușoară a fost efectuată preponderent de întreprinderile nou-create. Totodată, pasivitatea investițională a întreprinderilor industriei ușoare este condiționată de profitabilitatea modestă a acestei ramuri, de credite scumpe și dezvoltarea slabă a pieței capitalului nebancaar.

În același timp, nivelul nesatisfăcător al productivității muncii în industria ușoară și utilajul depășit, la majoritatea întreprinderilor create pînă la anii 90, condiționează necesitatea introducerii tehnologiilor moderne care, la rîndul său, cer accelerarea creșterii investițiilor.

Importanța rezolvării problemei atragerii în ramură a investițiilor va crește în perioada programată, avînd în vedere faptul, că deficitul resurselor de muncă crește permanent, iar competitivitatea regională a producției industriei ușoare, în virtutea globalizării în sfera economică, va trece de la concurența în baza prețurilor (costurilor) la concurența calității producției și a operativității executării comenzilor.

În industria ușoară crește numărul întreprinderilor mici și mijlocii, îndeosebi în fabricarea confecțiilor. În rezultatul acestei tendințe, la începutul anului 2007, întreprinderile cu numărul angajaților nu mai mare de 49 (de regulă, întreprinderile

micro și cele mici) constituiau mai mult de jumătate (54%) din numărul tuturor întreprinderilor din industria ușoară.

La baza acestei tendințe stau mulți factori, cum ar fi micșorarea mărimii loturilor și necesitatea flexibilității înalte a producerii. Atractivitatea se mai explică prin riscuri investiționale relativ joase, cerințe tehnologice medii și pregătirea relativ simplă a muncitorilor, simplificarea procedurilor de înregistrare a întreprinderilor noi etc.

Fondarea întreprinderilor mici și mijlocii în industria ușoară a primit un impuls nou, datorită extinderii din 2004 a dreptului la impozitare cu TVA la cota zero a întreprinderilor autohtone subcontractate care însă nu efectuează de sine stătător import în regim vamal de perfecționare activă. Regimul fiscal dat, introdus prin modificarea Codului fiscal, a încurajat și dezvoltarea exportului produselor ramurii.

În ultimii ani (2003-2006), toate întreprinderile nou-create din industria ușoară acordă peste o mie de locuri de muncă anual. Aceste întreprinderi sunt tot mai des amplasate în centrele raionale și sate(48%), unde și salarii mici și disciplina muncii înaltă, decât la cele cu sediul în Chișinău și Bălți (52%).

Este de menționat și faptul că densitatea amplasării industriei ușoare la sudul Moldovei este cea mai joasă: în această regiune are sediul său numai fiecare a zecea întreprindere din ramură, când la nordul țării este amplasată fiecare a cincia întreprindere.

Totuși, din toate ramurile sectorului industrial, industria ușoară a devenit cea mai mobilă vizavi de amplasarea geografică și, drept rezultat, cea mai dezvoltată în teritoriul țării.

3.3 Analiza statisticii de import/export

Industria ușoară ocupă locul doi în topul sectoarelor exportatoare ale economiei naționale, cedînd primul loc industriei alimentare. Începînd cu 2004, industria ușoară asigură mai mult de $\frac{1}{4}$ din exportul total din Republica Moldova. Această ponderea crește permanent, deoarece volumul exportului industrie ușoare sporește mai rapid, decât volumul producerii.

Exporturile totale de mărfuri efectuate de către întreprinderile moldovenești în anul 2006 s-au cifrat la 1051603,7 mii dolari SUA, cu 3,6% mai puțin față de anul 2005 (a se vedea anexa nr. 9).

Importurile totale de mărfuri efectuate de către întreprinderile moldovenești în anul 2006 s-au cifrat la 2693183,7 mii dolari SUA, cu 17,5% mai mult față de anul 2005 (anexa nr. 10).

Exportul de mărfuri ale industriei ușoare în anul 2006 a constituit 282,9 mil. USD, ceea ce constituie 26,9% din totalul exportului țării și este cu 3,2% mai puțin comparativ cu anul 2005. Structura exporturilor produselor ale industriei ușoare este reprezentată de trei grupuri de produse și în anul 2006 a fost după cum urmează:

- Piei brute, piei tăbăcite, blănuri, articole de voiaj etc. – 8,3% (23,6 mil. USD) ce constituie cu 67% mai puțin comparativ cu anul 2005;

- Materiale textile și articole din acestea – 80,8% (228,3 mil. USD) ce constituie cu 17,7% mai mult comparativ cu anul 2005;
- Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare – 10,9% (30,9 mil. USD) ce constituie cu 16,4% mai mult comparativ cu anul 2005 (anexa nr. 6).

Grupul „Materiale textile și articole din acestea” deține cota cea mai mare în exportul industriei ușoare, iar principalele produse din acest grup sunt:

- Îmbrăcăminte și articole din acestea – 70,60% (199,88 mil. USD) ce constituie cu 17,02% mai mult comparativ cu anul 2005.
- Covoare și alte acoperitoare de podea din materiale textile – 7,1% (20,1 mil. USD) ce constituie cu 53,8% mai mult comparativ cu anul 2005.
- Lână – 0,6% (1,7 mil. USD), astfel majorându-se de circa 3 ori comparativ cu anul 2005.

Importul de mărfuri ale industrie ușoare în anul 2006 a constituit 247,2 mil. USD, ceea ce constituie 9,2% din totalul importului țării și este cu 5,5% mai puțin comparativ cu anul 2005. Importul de produse ale industriei ușoare în anul 2006 a avut următoare structură:

- Piei brute, piei tăbăcite, blănuri, articole de voiaj etc. – 9,2% (22,8 mil. USD) sau cu 67,2% mai puțin comparativ cu anul 2005;
- Materiale textile și articole din acestea – 83,5% (206,5 mil. USD) sau cu 14,8% mai mult comparativ cu anul 2005;
- Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare – 7,3% (17,9 mil. USD) sau cu 46,6% mai mult comparativ cu anul 2005 (anexa nr. 6).

În ceea ce privește exportul pe zone geografice, în anul 2006 acesta a fost după cum urmează:

Piei brute, piei tăbăcite, blănuri, articole de voiaj etc.:

- țările CSI – 966,1 mii USD, ceea ce este de circa 3 ori mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Uniunii Europene – 12,9 mil. USD, ceea ce constituie cu 75,5% mai puțin comparativ cu anul 2005
- țările Europei Centrale și de Est – 8,3 mil. USD, ceea ce constituie cu 12,0% mai mult comparativ cu anul 2005
- alte țări – 1,5 mil. USD, ceea ce constituie cu 77,5% mai puțin comparativ cu anul 2005.

Materiale textile și articole din acestea:

- țările CSI – 18,2 mil. USD, ceea ce constituie cu 0,9% mai puțin comparativ cu anul 2005
- țările Uniunii Europene – 161,2 mil. USD, ceea ce constituie cu 34,7% mai mult comparativ cu anul 2005

- țările Europei Centrale și de Est – 21,5 mil. USD, ceea ce constituie cu 33,2% mai mult comparativ cu anul 2005
- alte țări – 27,3 mil. USD, ceea ce constituie cu 31,2% mai puțin comparativ cu anul 2005.

Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare:

- țările CSI – 30,9 mil. USD, ceea ce constituie cu 6,8% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Uniunii Europene – 24,5 mil. USD, ceea ce constituie cu 13,9% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Europei Centrale și de Est – 5,6 mil. USD, ceea ce constituie cu 24,8% mai mult comparativ cu anul 2005
- alte țări – 0,2 mil. USD (anexa nr. 11).

În ceea ce privește importul pe zone geografice, acesta a constituit după cum urmează:

- Piei brute, piei tăbăcite, blănuri, articole de voiaj etc.:
- țările CSI – 1,8 mil. USD, ceea ce constituie micșorarea de circa 29 ori comparativ cu anul 2005
- țările Uniunii Europene – 16,1 mil. USD, ceea ce constituie cu 33,9% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Europei Centrale și de Est – 1,4 mil. USD, ceea ce constituie cu 43,0% mai mult comparativ cu anul 2005
- alte țări - 3,4 mil. USD, ceea ce constituie cu cca. 2 ori mai mult comparativ cu anul 2005

Materiale textile și articole din acestea:

- țările CSI – 7,7 mil. USD, ceea ce constituie cu 15,7% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Uniunii Europene – 124,8 mil. USD, ceea ce constituie cu 18,7% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Europei Centrale și de Est – 16,1 mil. USD, ceea ce constituie cu 9,4% mai puțin comparativ cu anul 2005
- alte țări – 57,9 mil. USD, ceea ce constituie cu 15,1% mai mult comparativ cu anul 2005.

Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare:

- țările CSI – 1,1 mil. USD, ceea ce constituie cu 57,6% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Uniunii Europene – 5,7 mil. USD, ceea ce constituie cu 1,7% mai mult comparativ cu anul 2005
- țările Europei Centrale și de Est – 3,9 mil. USD, ceea ce constituie cu 36,9% mai mult comparativ cu anul 2005

- alte țări – 7,1 mil. USD, ceea ce constituie cu cca. 2,4 ori mai mult comparativ cu anul 2005 (anexa nr. 12)

În ceea ce privește balanța comercială pentru produsele ale industriei ușoare, aceasta a fost una pozitivă în perioada anilor 1997-2006. În anul 2006 balanța comercială pozitivă cu produse ale industriei ușoare s-a mărit cu cca. 17,1% comparativ cu anul 2005.

3.4 Investițiile străine și Modele de afaceri utilizate în industrie

Investițiile străine în sectorul industriei ușoare, necătfînd la facilitățile și înlesnirile existente, nu au căpătat proporții. Facilitățile oferite potențialilor investitori străini și locali nu au adus schimbări esențiale în dezvoltarea industriei.

Majoritatea investițiilor în industria ușoară sunt de proporții mici și sunt îndreptate în mare parte spre producerea cu un ciclu restrîns, de regulă în regimul vamal de perfecționare activă.⁴ Investițiile efectuate în acest sector aparțin preponderent întreprinderilor străine din domeniu, care sunt în căutarea capacităților de producție la preturi rezonabile. Asemenea investitori creează întreprinderi cu capital străin, capitalul statutar fiind minimal, investițiile sunt direcționate în crearea condițiilor de lucru și lansarea afacerii. Utilajul tehnologic în mare măsura este importat temporar (utilaj folosit în alte țări unde costurile s-au majorat de ex. Macedonia, Polonia, România, Ungaria etc.) și clădirile sunt închiriate sau se cumpără clădiri existente, care după renovare își schimbă destinația în producere de confecții.

În Moldova nu se atesta nici un caz de investiții de proporții în construcția întreprinderilor noi conform standardelor europene și cu utilare modernă. Asemenea întreprinderi pot contribui la dezvoltarea regională a industriei ușoare și la majorarea productivității muncii, investitorul străin pe lângă utilajul tehnologic și echipamentul modern, mai transferă tehnologii noi și know-how-ul acumulat.

Exemplu de investiții de succes în Moldova este întreprinderea cu capital străin (italian) „Euromarbe” S.R.L. În clădire existentă, investitorul a instalat utilaj modern și a organizat procesul de producere la nivel tehnic înalt. „Balțeanca” S.A. este un exemplu de investiții străine cu capital german, precum și „Tricon” S.A., unde unul din proprietari a devenit o companie austriacă care contribuie la dezvoltarea întreprinderii.

Modelul de afacere pe larg folosit în Europa Centrală și de Est este investirea într-o întreprindere proprie și stabilirea relațiilor contractuale cu mai multe întreprinderi din Republica Moldova în calitate de solicitanți ai regimului de perfecționare activă (numiți subcontractanți); ca exemple pot servi Î.C.S. Gekatex S.R.L., I.C.S. Icatex Pro S.R.L., etc. Importurile și exporturile sunt efectuate centralizat de întreprinderile cheie. Întreprinderile subcontractate nu suportă cheltuieli, dat fiind faptul că materia primă și produsele finite sunt transportate de întreprinderea străină. În asemenea modele de afacere, prețul practicat pentru toate întreprinderile este egal, iar clientul străin acoperă cheltuielile (de transport, export-import, tipare etc.) ale întreprinderii principale din Moldova.

⁴ Regimul vamal de perfecționare activă în practica internațională mai este denumit „lohn”.

Un alt model la fel răspândit în Moldova este crearea de întreprinderi cu capital străin, care nu dispun de spații de producere proprii. Aceste întreprinderi de regula închiriază un oficiu în mun. Chișinău, importă materia primă și asigură repartizarea comenzilor la diferite firme pe teritoriul țării. Ei acoperă cheltuielile de transport, precum și asigură verificarea calității, asistența în organizarea producerii etc. Aceste întreprinderi apar ca intermediari între producătorii din Moldova și beneficiarii serviciilor (comandarii) de peste hotare.

Datorită deficitului capacităților de producere în Europa de Est și Centrală, în Republica Moldova se atestă un aflus de investiții din România, Italia și alte țări din UE. Multe din aceste întreprinderi sunt fostele întreprinderi românești, care în anii 1992 au început colaborarea cu italienii în România și acum sunt în căutare de capacități de producere la prețuri rezonabile pentru a se menține pe piață. Aceste investiții sunt modeste și de regulă sunt direcționate în utilaj de cusut de origine chineza, taiwaneză etc. Mai puține întreprinderi înregistrează investiții în utilaj mai scump, cum ar fi instalații complexe de croire automata, proiectare și design etc.

Putem concluziona că întreprinderile mari au concentrat investițiile în țările din UE (România, Polonia, Ungaria), iar în Republica Moldova avansează crearea spațiilor de producere cu investiții minime. Asemenea investiții sunt mai puțin durabile, dat fiind faptul că sunt în totalitate dependente de tendințele pe piețele internaționale. În cazul în care, clientul de peste hotare, în urma schimbării climatului de afaceri, poate ușor returna utilajul plasat în regim de import temporar, precum și lăsa spațiile închiriate, pentru a transfera activitatea într-o țară unde prețul pe minut este mai atractiv⁵.

3.5 Regimul vamal de perfecționare activă și alte forme de conlucrare. Valoarea adăugată.

În domeniul confecțiilor sunt stabilite mai multe practici internaționale de conlucrare, care sunt deja bine definite și cunoscute: CM, CMT, FOB, Private Label și Own Label.

Regimul vamal de perfecționare activa, în continuare numit „CM” sau „lohn” – un sistem care cuprinde ciclul de producere: croire, coasere, tratamentul umido-termic, ambalarea.

Următorul sistem puțin mai avansat este „CMT” sau „semilohn”, care include ciclul de producere plus aprovizionarea cu accesorii și cu ambalaj (nasturi, ață, cutii de carton, etichete, pungi, plastic etc.)

O altă formă este „FOB”. În acest caz, clientul străin vine cu mostra și plasează comanda, iar marfa este expediată de producător la destinația indicată de client. În multe cazuri clientul indică de unde se poate de achiziționat materia primă și accesorii, iar uneori chiar negociază prețurile din numele producătorului.

„Private label” (marcă privată) este următoare etapa în dezvoltarea unei întreprinderi de la lohn pur spre marcă proprie. Sistemul presupune producerea propriu zisa, aprovizionarea cu materie prima, design și elaborarea tiparelor. Acest sistem este pe

⁵ Minut – unitate de masura în practica internațională în confecții. 1 minut standard în Moldova variaza de la 0,03 EUR la 0,06 EUR.

larg răspândit la întreprinderile din Portugalia, Hong Kong, Polonia etc., care au început lucru în sistem lohn în anii 1970-1980.

„Own label” (marcă proprie) – etapa la care întreprinderea este activă de la ideea produsului, elaborarea lui, producere, promovare, elaborarea brandului propriu, marketing și vânzare.

În dezvoltarea de perspectivă a industriei este necesar de proiectat nivelul de aplicare a schemelor menționate la întreprinderile industriei ușoare a Republicii Moldova.

Actualmente, în fabricarea îmbrăcăminte, lohnul deține mai mult de 95% din producția Moldovei și este larg conștientizat faptul că lohnul este un proces temporar și nu va exista o perioadă foarte lungă în virtutea globalizării economiei mondiale, creșterii costurilor de producție în Europa dar și datorită faptului că mai mulți deținători de branduri preferă să lucreze în sistem FOB pentru a își simplifica operațiunile în ceea ce privește logistica de achiziționare a materiei prime și accesoriilor și primirea produsului gata.

În același timp, studierea experienței altor țări ne permite să facem concluzia că volumul de producție în sistemul lohn ar putea să scadă până la un nivel de 15 % către anul 2025. Constatarea se bazează pe faptul că țările, care au început lucrul în sistemul lohn în ani 1960, către anii 1990 deja nu mai lucrau în lohn, astfel reprofiliându-se în FOB, producere sub marcă privată sau marcă proprie.

Conform analizelor și tendințelor actuale volumele de lohn în Moldova vor scădea anual cu 2,8%. În varianta optimistă aceste volume se vor transfera la alte forme de cooperare și anume FOB, marcă privată și marcă proprie. Acest lucru se va întâmpla doar în cazul în care Guvernul va crea condiții pentru dezvoltarea a acestei industrii în direcția dorită, adică avansarea la alte forme de cooperare.

În mod practic, în primă etapă întreprinderile din Moldova vor trece la FOB - cel mai simplu proces, pentru că vor continua să lucreze la comandă, iar producătorii de materie primă vor fi indicați de client. În același timp întreprinderea moldovenească va trebui să îndeplinească unele activități și să aibă unele capacități adiționale cum ar fi:

- Design tehnic
- Achiziționarea materiei prime de pe piața mondială
- Finanțarea achizițiilor și a producerii
- Înoirea permanentă a utilajului și tehnologiei
- Organizarea logisticii de import și export
- Resurse umane în toate domeniile indicate mai sus.

Întreaga industrie ușoară în procesul său de dezvoltare pe următorii 8 ani are un șir de oportunități, dar și este supusă unor amenințări în ceea ce privește păstrarea situației curente sau dezvoltarea după diferite scenarii.

Oportunitățile se manifestă prin stabilirea unor condiții obiective de trecere la alte forme de cooperare internațională superioare lohnului prin creșterea valorii adăugate și anume la FOB. Acesta se manifestă prin dorința clienților să achiziționeze produsul

întegral de la un producător, tendință deja activă în România și în 3-4 ani poate fi aplicabilă și pentru Republica Moldova.

Amenințările pentru păstrarea status-quo sunt ridicarea inevitabilă a prețurilor pentru perfecționarea activă, care pot deveni necompetitive în curînd, condiționînd migrarea comenzilor de lohn în China și India. Doar o anumită gamă de produse de o calitate foarte înaltă și în serii mici vor putea fi produse în Moldova, care vor constitui 15% din totalul producție ramurii către anul 2025. O altă amenințare constă în productivitatea joasă a muncii explicată în mare parte de factorul uman, care este nedisciplinat și psihologic nepregătit să muncească calitativ și repede.

Fiecare din schemele de conlucrare menționate mai sus creează un diferit nivel al valorii adăugate al produsului. În general, există doar două posibilități de creștere a valorii adăugate și anume:

1. Lărgirea serviciilor oferite de producător clienților săi și
2. Fabricarea produsului finit pentru piața locală sau export.

Baza creșterii valorii adăugate precum și a câștigurilor obținute de către întreprinderi este vînzarea produsului cu un grad de prelucrare mai avansat, chiar menținînd același nivel de rentabilitate a întreprinderii.

În exemplul de mai jos se va analiza prețul aceluiași produs (cămașă pentru bărbați) în diferite sisteme de producere, presupunînd că profitabilitatea producătorului este aceeași.

Indicatorul	Lohn (CM)	Semilohn (CMT)	FOB	Producție proprie
Prețul de achiziție, EUR	1,5	2,5	6	12
Profitabilitatea producătorului, %	5	5	5	5
Profitul per bucată, EUR	0,075	0,125	0,3	0,6
Creșterea profitului ref. Lohn, %	–	67	300	700
Creșterea valorii adăugate ref. Lohn, %	–	67	300	700

Astfel, creșterea valorii adăugate al produsului este egală cu creșterea profitului întreprinderii comparativ cu lohn. În acest mod, pentru sistemul FOB producătorul își

va mări profitul cu 300%, iar în cazul producție proprii aceasta practici nu este limitată, dar se va calcula un minim de 700%.

Este conștientizat faptul că întreaga industrie nu poate însuși într-o perioadă scurtă FOB-ul sau producția proprie, dar se poate de început, cu ritmuri reduse, producerea în paralel conform a două sau trei sisteme, adică CM, CMT și FOB.

În această perioada producătorul va capăta experiență în achiziții de materii prime și accesorii, în logistică, iar statul își va spori de câteva ori baza impozabilă, volumele de export în termeni de valoare bănească și fizică.

4 Impedimente majore pentru dezvoltarea industriei ușoare

4.1 Insuficiența forței de muncă calificată

Aderarea la trendurile mondiale industriale presupune utilizarea activă a mijloacelor de producție moderne cu un nivel tehnic înalt. Pentru a face față situației industria Moldovei are nevoie de cadre înalt calificate începând cu nivelul de operator și terminând cu managementul întreprinderilor.

În prezent, în industria ușoară a Moldovei se atesta o criză majoră a cadrelor de toate nivelele, iar în întreprinderile din industrie exista o lipsă de cadre de pînă la 25% sau 4000 persoane.

Cauzele principale ale neajunsului de cadre sunt în principal următoarele:

4.2 Sistemul ineficient de planificare a numărului de specialiști și pregătirea lor inadecvată pentru cerințele industriei moderne

Muncitorii și tehnicienii sunt pregătiți pe un echipament învechit și nu pot face față cerințelor întreprinderilor, care sunt dotate cu utilaj mai avansat. În multe cazuri este necesar ca specialiștii să treacă o re-instruire ulterioară la întreprindere.

Cu toate acestea multe școli profesionale au fost închise și actualmente nu se pregătesc suficienți mecanici, reglari, electroniști, energeticieni și operatori ai mașinilor automate. De asemenea, se mai simte lipsa de constructori-modelieri și designeri de vestimentație cu studii universitare.

Școlile profesionale nu reușesc să asigure întreprinderile cu cusătorese. Multe școli nu sunt echipate cu utilaj de cusut modern, la o clasa de 20 persoane revenind 3 mașini de cusut manuale-neindustriale. Contingentul de elevi este de o calitate joasă cu o pregătire slabă din școala medie.

Se simte o neuniformitate a forței de munca pe întreg teritoriul țării în termeni de cantitate și structură a cadrelor. Acest proces este mai evident în zonele rurale.

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) este activă în domeniul pregătirii profesionale a unor categorii de populație – șomerii. Însă, aici se atesta o discrepanță în ceea ce privește necesitățile reale ale economiei și profesiile pregătite cu implicarea fondurilor statului. Actualmente se pregătesc mulți frizeri, bucătari, chelneri etc. ANOFM finanțează pregătirea de cusători și croitori pentru ateliere – cusătorii individuale. Șomerii după absolvire, mai puțin suplinesc locurile vacante la întreprinderi, deoarece prestează alte munci neoficiale în țară sau peste hotare. Astfel, banii statului sunt folosiți cu o eficiență joasă.

În ultimii ani, se simte o tendința vădită de obținere a studiilor superioare în masă, care deja au devenit o normă. Absolvenții școlilor medii după absolvire, se pregătesc practic în întregime să se înscrie la instituțiile de învățământ superior, iar după absolvirea acestora să completeze rândurile șomerilor. În ultimul an se atestă, acțiuni din partea

Guvernului, privind limitarea locurilor bugetare și la contract în instituțiile de învățământ superior.

Migrarea în proporții

În ultimii 5-6 ani în Moldova a devenit foarte pronunțat fenomenul migrației temporare a populației. Acesta creează mari probleme angajatorilor în completarea și reținerea cadrelor calificate și ne-calificate în industria ușoară. Astfel, la întreprinderi fluctuația anuală a cadrelor reprezintă de la 25% până la 80%, fapt care se răsfrânge negativ asupra activității agentului economic. Cel mai mult sunt supuși fenomenului migrației persoanele cu vârste cuprinse între 25 și 40 ani. Personalul deja pregătit (cusătoresele) pleacă la munci similare în Rusia, Ucraina și Polonia, unde au un salariu puțin mai ridicat și sunt asigurate cu cămin, iar tinerii pleacă în țările Europei de Vest la munci ne-calificate și neoficiale.

Remunerarea și pachetul de beneficii neatractive

În industria ușoară a Moldovei, în cea mai mare parte, sunt angajate femei în calitate de cusătorese. Aceasta nu este o muncă ușoară și nivelul de remunerare mediu lunar de 1700 lei (anul 2007) face complet neatractivă această opțiune în caz când există o alegere în termeni de profesie.

Condițiile de muncă sunt diferite la întreprinderile din Moldova. Întreprinderile cu capital străin, de obicei, creează condiții mai bune pentru angajați comparativ cu celelalte întreprinderi, unele nu oferă nici cele mai elementare condiții de muncă.

Angajații în multe cazuri sunt veniți din alte localități și apare foarte stringent problema cazării lor, în orașe, plata de locațiune constituind jumătate din venitul persoanei angajate. Dar angajații doresc să vadă, fie și în perspectiva de lungă durată, posibilitatea obținerii sau procurării unui spațiu locativ permanent. Acest lucru nu este oferit de nici o întreprindere în Moldova la momentul actual.

Nivelul scăzut al productivității muncii

La întreprinderile din Republica Moldova productivitate actuala a muncii este de la 30% la 80% comparativ cu cea din țările cu tradiții în industria ușoară. Cauzele principale ale acestei situații sunt după cum urmează:

Mentalitatea și disciplina de producție

Faptul, că majoritatea întreprinderilor industriei sunt amplasate în localități rurale sau semi-rurale, face ca în calitate de muncitori să fie angajați persoanele care tradițional se ocupă de agricultură. În acest sens, mentalitatea lor și disciplina de producție nu permit atingerea unor rigori în termeni de economie a timpului de producție, productivitate, utilizare maximă a echipamentului de producție etc.

Angajații nu sunt dedicați muncii și ca un fenomen adițional este și migrația sezonieră – vara lucrează mai puțini muncitori decât iarna. În localitățile rurale și orașe mici aceasta este cauzat și de faptul că angajații sunt ocupați cu lucrările agricole.

Lipsa tehnologiilor și a echipamentului performant în industrie

Fabricile dețin echipamente relativ moderne, dar care sunt instalate de rînd cu altele mai vechi. Important este lipsa unor utilaje automate, care cu mult pot spori productivitatea muncii. Companiile nu investesc în sisteme de management și nici în utilaj.

Întreprinderile din industria ușoară se confruntă cu problema fluctuației de cadre. Fluctuația este cauzată de mai mulți factori:

- salarii mici și suportul din partea rudelor emigrate. Fenomenul migrației peste hotare a populației, are impact negativ asupra industriei. Copiii, care cresc în lipsa părinților, odată absolvind școala și avînd susținere financiară din parte părinților care lucrează peste hotare (primesc 100-150 EURO lunar de la părinți), nu doresc să se încadreze în cîmpul muncii, unde trebuie să muncească la normă pentru a câștiga aceiași bani.
- pregătirea profesională insuficientă la școlile profesionale. Aceasta are mai multe consecințe negative. După absolvire, nu toți absolvenții continuă cariera profesională și își schimbă domeniul de activitate. Din cei care continuă, o mare parte renunța din cauza salariului mic, cauzat de pregătirea insuficientă căpătată la școala profesională, productivitatea în primele luni fiind de 10 – 25%. Pleacă de la o întreprindere la alta și după 1 – 2 ani de migrație, își ridică nivelul profesional și se stabilesc la serviciu pe un termen mai lung.
- lipsa sistemelor interne de pregătire a cadrelor la întreprinderi sau sisteme inadecvate de instruire. Mulți tineri nu au surse financiare să continue studiile chiar și la școlile profesionale și preferă să se învețe direct la întreprinderi, acestea, însă, nu oferă programe complexe, iar sistemele de instruire sunt inadecvate.

Lipsa cunoștințelor și abilităților necesare în domeniul organizării fluxurilor de producere, precum și a locurilor de muncă

Au început să apară multe întreprinderi absolut noi, care au procesul de producere simplificat și nu dispun de cunoștințe în domeniu. Fostele întreprinderi mari de stat, au preluat cunoștințe de la partenerii de peste hotare, dar nu sunt flexibile în implementarea schimbărilor. Unele întreprinderi, au preluat sisteme de lucru de la parteneri, în limita intereselor partenerilor să mențină și să dezvolte întreprinderile mici. Nu toți partenerii oferă astfel suport companiilor autohtone.

Lipsa utilizării instrumentelor de evaluare și monitorizare a eficienței producerii

Nu toate întreprinderile folosesc instrumente moderne de evaluare și monitorizare a eficienței producerii. Deseori, companiile majorează normele de producere oferite de partenerii străini, evitînd investirea în utilaj și organizarea producerii, pentru a atinge standardele de timp oferite de parteneri. De exemplu, norma de producere a unei scurte este majorată cu cca. 40 – 80%, astfel angajatorul plătește mai mult forța de muncă și realizează un volum mai mic de producție. Astfel, companiile autohtone măresc salariile angajaților nu prin eficientizarea organizării producerii și ridicarea nivelului lor de productivitate, dar prin mărirea prețului per minut. Aceasta micșorează atractivitatea industriei ușoare pentru investiții.

Pregătirea insuficientă a cadrelor ingineresti la UTM și Colegiul Tehnologic

Absolvenții UTM și a Colegiul Tehnologic nu au o pregătire suficientă pentru a implementa instrumente moderne în organizarea producerii în vederea atingerii performanțele întreprinderilor în Europa și Asia.

4.3 Valoarea adăugată joasă a produsului

Actualmente companiile autohtone nu au clienți interesați în produsul final pe formula FOB sau „marcă privată”, inclusiv din cauza că Republica Moldova nu este bine cunoscută ca producător pe piața Uniunii Europene. Relațiile de cooperare se fac prin companii intermediare din România, Polonia etc. Companiile care dețin brand-uri vestite, de regulă, preferă să colaboreze cu companii echipate modern, care respectă condiții de lucru la nivel înalt, precum și sunt certificate după standardele ISO.

Moldova are capacități insuficiente de a utiliza pe larg forme mai superioare de cooperare din cauza lipsei capacității de a pregăti colecții, lipsa informației despre sursele principale de materie primă și accesorii, lipsa capacităților financiare de a participa cu colecții la expoziții și de a procura materii prime, dar și de a organiza producerea independent.

Un alt impediment major în calea dezvoltării producției proprii este legat de unele aspecte ale sistemului de impozitare în Republica Moldova. Țările care au succes și se dezvoltă, nu au taxe vamale la importul de materie primă destinată exportului. Dacă se va începe dezvoltarea în aceasta direcție, vor apare oportunități de producere în Republica Moldova, în primul rând al accesoriilor (fermoare din materia primă chineză și tăiate aici după lungime).

O barieră considerabilă pentru transferul la alte forme mai este și incapacitatea întreprinderilor locale de a achiziționa materia primă și accesorii, fapt legat de necunoașterea conjuncturii pieței mondiale dar și de posibilitățile limitate de finanțare a achiziționării. Producătorii mari după o perioadă de cooperare pot beneficia de vacanța de plată la procurări de 60 zile. Întreprinderile moldovenești, fiind încă necunoscute, nu vor beneficia de aceste vacanțe la plata materii prime, cel puțin pentru o perioadă de 2-3 ani de cooperare cu furnizorul.

Nu există o ofertă de accesorii pentru industrie. Producătorii străini de accesorii, în cele mai dese cazuri, folosesc utilaje foarte scumpe și sofisticate. În Moldova deservirea utilajului fiind unul din impedimentele majore. Economia la plata muncii justifică insuficient transferul acestor companii în Moldova. La momentul actual industria are capacitate joasă de consuma accesoriiilor, de aceea majoritatea producției va urma să fie importată în următorii 5 – 7 ani. Aceste perspective complică atragerea unor potențiali producători de nasturi, capse de metal, etc.

4.4 Cota mică a producție proprii comparativ cu importurile

Moldova fiind o țară relativ mică, cu resurse limitate, este nevoită să importe o cantitate importantă de materii prime, energie, dar și produse finite. În ultimii ani deficitul balanței comerțului extern a atins nivel de 200% față de export, fapt care pune în pericol economia țării.

Un factor extrem de negativ în acest sens este importul masiv de produse de tipul celor care se produc în Moldova – îmbrăcăminte, încălțăminte, covoare și alte produse ale industriei ușoare. Guvernul este dispus să diminueze acest deficit comercial cauzele căruia sunt:

Importurile taxate incorect și controlul ineficient al calității lor

Costurile de producție în Moldova sunt comensurabile cu costurile de producție în cele mai competitive țări din lume la capitolul plata muncii (China, India, Turcia, Pakistan, Vietnam). În același timp, aceste produse sunt prezente pe piața locală la prețuri mai competitive. Acest lucru se datorează nivelului neadecvat de impozitare a importurilor, care, de obicei, sunt indicate cu prețuri ce nu corespund realității sau, în general, sunt importate neoficial.

Importul neoficial (fără plata TVA și a taxelor vamale) face posibilă comercializare produselor de import la un preț cu 20% mai mic comparativ cu produsele autohtone. În același timp produsele de import nu sunt întotdeauna evaluate în ce privește calitatea sau sunt evaluate insuficient, certificatul de conformitate nu corespunde realității. Deoarece în Republica Moldova nu este un laborator specializat pentru textile și articole din acestea, nu se fac teste de laborator pentru determinarea nivelului de nocivitate sau altor parametri importanți, pe când produsele autohtone sunt controlate la respectarea tuturor standardelor în vigoare. Sistemul de mărimi nu corespunde cu standardele omologate în Republica Moldova, intimidând drepturile consumatorilor. Informațiile de pe etichetele produselor importate nu sunt în limba de stat și nu corespund produsului (de exemplu, cămașa din 100% bumbac, în realitate este din 100% poliester).

Toate aspectele menționate fac o concurență neloială pentru produsele autohtone, stimulându-se astfel importurile.

Promovarea pe piața locală este dificilă și costisitoare

Promovarea produsului pe orice piață este dificilă și necesită resurse. În Moldova un număr redus de întreprinderi își desfac producția pe piața locală, iar un număr și mai mic de întreprinderi își promovează marca proprie. Producătorii autohtoni nu întotdeauna își pot permite să concureze pe piață din cauza investițiilor care se cer în publicitate, spații de vânzare, înnoirea permanentă a modelelor de produs etc.

Pentru companiile care lucrează transparent o problemă constituie arendarea spațiilor în centrele mari comerciale din m. Chișinău, unde este solicitată o parte de plată în forma neoficială (numerar), costuri care nu pot fi acoperite într-o contabilitate legală.

Achizițiile de stat sunt inconvenabile

În multe cazuri însăși statul achiziționează din bani public produse de import, astfel contribuind la creșterea importului. Companiile autohtone au o mică prioritate la evaluarea ofertelor, însă după câștigarea tenderului și livrarea mărfii producătorii sunt nevoiți să aștepte achitarea timp de 30 de zile, blocând astfel o importantă parte din mijloacele circulante.

Mai există un șir de impedimente pentru producătorii autohtoni în substituirea importurilor, anume acele care țin de sistemul de impozitare (vezi p. IV.5), precum și resurse umane (p. IV.1.)

4.5 Sistemul de impozitare nestimulativ

Sistemul actual de impozitare pentru fondul social, medical și de pensionare reprezintă o povară grea pentru întreprinderi, deoarece în industria ușoară persistă factorul uman foarte pronunțat și în structura costurilor axele sociale dețin o cotă importantă. Astfel, întreprinderea nu este interesată în mărirea salariului angajatului dat fiind faptul că circa 50% din sumă brută a fondului de remunerare se plătește în calitate de impozite.

Un aspect important, care împiedică dezvoltarea întreprinderilor constă în aplicarea TVA la importul de echipament. Astfel, odată cu aplicarea TVA, întreprinderile sunt supuse unor pierderi de circa 20% din valoarea echipamentelor.

La moment o barieră pentru companiile locale care doresc să lucreze conform altor scheme exclusiv lohnul o constituie taxarea materiei prime la import și recuperarea TVA după exportul producției finite. Adicional la faptul că recuperarea este un proces destul de complicat și de durată, sistemul actual de taxare-recuperare privează întreprinderile de posibilitate de a-și finanța activitatea sa - se micșorează capitalul circulant cu 20% pe o perioadă de până la 6 luni – și acesta se întâmplă în condițiile în care sursele de creditare sunt extrem de scumpe.

Aspecte legate de taxele vamale țin mai mult de impozitarea cu taxă vamală a materiei prime, care nu se produce în Moldova. Acest lucru din start face produsele moldovenești necompetitive pe piața internă și externă. Taxele, în general, servesc pentru protejarea pieții interne, dar în cazul când materia primă similară nu este produsă în Moldova, menținerea lor pune în pericol dezvoltarea industriei în Republica Moldova.

4.6 Activitatea unor autorități publice centrale și locale

Activitatea autorităților de stat așa cum sunt Serviciul Vamal, Inspectoratul fiscal, Camera Înregistrării de Stat, Inspecția muncii, precum și instituția de broker vamal creează, de asemenea, impedimente pentru dezvoltarea industriei și în special:

- Perioada de descărcare la import de 48 ore este prea lungă. Este necesar stabilit anumite proceduri mai simple de descărcare a camioanelor, deseori artificial se complică descărcarea. De exemplu, ASICUDA World indică instrucțiunea că la descărcare este nevoie să participe echipele antidrog (cu câine dresat). În cazul în care astfel de instrucțiuni apar în câteva posturi vamale, iar câinele dresat fiind doar unu, are loc prelungirea termenului de descărcare. Un alt exemplu, care ține de sistemul de lucru al Birourilor, este instruirea care are loc la Birouri vamale unde participa și cei de la posturile vamale. În ziua când este instruirea, operațiunile vamale sunt stopate.
- Nu sunt unificate principiile de lucru ale birourilor vamale. Unele birouri vamale încearcă să demonstreze complexitatea legislației și a regulilor vamale, în același timp toate acțiunile fiind în cadrul legal. Unele Birouri Vamale (Bălți) tălmăcesc în defavoarea agenților economici actele normative legate de vamă.

- Promovarea dubioasă a specialiștilor necompetenți la Birourile Vamale, inclusiv la poziții manageriale. Specialiștii, deseori nu fac diferența între actele normative superioare regulamentelor și ordinelor Serviciului Vamal, Hotărârilor de Guvern, cum ar fi Codul Fiscal, Codul Vamal, etc.
- Costuri înalte la devamare la bunurile primite prin serviciile de curier. De exemplu, importul unui bulon în valoare de 5 EURO suportă cheltuieli ale agentului economic prin devamare și brokeri vamali de circa 50 EURO. Un alt exemplu, ca rezultat a vizitei la expoziție internațională, agentul economic a primit mostre de țesătură (catalog formatul A5). Costul operațiunilor de import sunt foarte scumpe chiar și în acest caz (circa 450 lei), pe când mostrele au valoarea „zero” în vama. Companiile refuză asemenea importuri, iar oportunitățile de afaceri rămân nerealizate.
- Perioada de eliberare a Certificatului de origine Forma A la unele birouri vamale este îndelungată – până la 3 zile. Unele Birouri Vamale colectează copii la acte vamale care duc la cheltuieli din partea agenților economici și la spații suplimentare de stocare la Birourile Vamale (în special agenții economici care au volume mari la export).
- Procedura de avizare a cererii de eliberare a Certificatului de origine de Forma A se complică la unele birouri vamale în mod artificial.
- Costuri înalte la perfectarea procedurilor vamale cu brokerii vamali. După introducerea institutului de brokeraj, firmele care activau în calitate de declaranți, s-au transformat în brokeri, activitatea în esență nu s-a schimbat, iar prețurile s-au majorat semnificativ
- Sistemul de raportare pentru autoritățile fiscale și statistice este extrem de complex și necesită un mare număr de angajați în contabilitate etc. De exemplu, confirmările de export de la organele vamale, nu sunt confirmare suficientă pentru Inspectoratul Fiscal etc. Este necesară pe lângă confirmarea de la Serviciul Vamal și copia declarațiilor vamale de export, copiile CMR cu ștampilele de la destinație, copia Carnetului TIR cu ștampilele de la destinație.
- Procedura de includere în capital statutar a echipamentului este foarte scurtă – 72 de ore. Acest proces creează multe probleme și costuri pentru companii, iar în cazul societăților pe acțiuni este necesară decizia Consiliului societății, avizul CNVM etc.
- Inspecția muncii de regulă face mai mult controale la întreprinderile mai mari, bine cunoscute (fie în mun. Chișinău sau Bălți, și alte centre raionale). Întreprinderile mici, mijlocii, care activează semilegal sau ilegal, nu sunt observate de inspectori. Întreprinderile care activează ilegal sau semilegal, pe lângă faptul că oferă condiții joase de lucru, nu oferă garanții salariaților (concedii anuale plătite, concedii medicale plătite, contracte de munca, carnet de munca, salarii oficiale, defalcări în fondul social, pensii și asigurări medicale etc.) mai creează concurența neloială atât pe piața forței de muncă, cât și pe piața internă de confecții.

4.7 Aspecte macroeconomice

Infrastructura

Un rol important în dezvoltarea industriei ușoare, inclusiv atragerea investițiilor în această industrie, îl joacă existența unei infrastructuri dezvoltate cum ar fi drumuri, apeducte, gazoducte. Lipsa investițiilor importanți în această industrie este datorată și acestor aspecte. Majoritatea întreprinderilor mari care doresc să efectueze investiții în industrie, doresc ca infrastructura necesară pentru activitatea întreprinderii să existe deja. Aceasta ar facilita cu mult activitatea întreprinderilor din industria ușoară.

Standarde de management a calității

La majoritatea întreprinderilor, nu sunt încă implementate standarde management a calității ISO 9000. De asemenea, în ultimul timp, tot mai mulți parteneri de colaborare a întreprinderilor din ramura industriei ușoare, solicită efectuarea la întreprinderi a auditului social. Existența unor de standarde și auditul social ar aduce o plus valoare întreprinderilor din industria ușoară și ar mări nivelul lor de competitivitate față de întreprinderile din alte țări.

4.8 Aspecte specifice pentru unele sectoare ale industriei ușoare

Pentru producătorii de covoare și articole din piele, cele mai majore probleme țin de:

- Calitatea joasă a linii locale;
- Lipsa unei tehnologii de colectare și spălare a lânii.

Industria prelucrătoare a pieilor suferă profund din cauza exportul total al pieilor crude din țară.

5 Mecanismele de susținere și stimulare a dezvoltării industriei ușoare

5.1 Asigurarea industriei cu forța de muncă

Pregătirea tinerilor pentru studii profesionale

Actualul program conține un spectru larg de acțiuni orientate spre sporirea calificării și numărului de specialiști de toate nivelurile pentru industria ușoară, însă rolul primordial constă în formarea unor deprinderi și dorințe de muncă elevilor din școala de cultură generală. În acest sens se vor implementa următoarele măsuri:

- Introducerea sistemului de orientare profesională în școlile de cultură generală. În acest sens, un program național va fi elaborat de către Ministerul Educației și Tineretului. Programul va include, printre altele, lecții cu clasele absolvente și informarea despre posibilitățile de studii profesionale.
- Organizarea unor campanii de informare în masă a publicului țintă – absolvenții școlilor medii, care va avea scopul de a crește prestigiul profesiilor de muncitor cu indicarea unor beneficii de valoare pentru tineri. Conceptul urmează a fi elaborat la un nivel profesionist și artistic înalt de către Ministerul Industriei și Infrastructurii în cooperare cu o companie de publicitate. Sursele necesare în acest sens pot fi atrase și de la donatori cu implicarea sectorului non-guvernamental. Costurile de implementare vor consta în elaborarea și editarea materialelor promoționale (clipuri TV, postere) și mediatizarea timp de 1 – 2 luni, care vor costa anual 250 000 lei. Statul va avea o contribuție financiară de circa 30%.
- Restabilirea claselor și cursurilor de instruire tehnologică în școlile medii de cultură generală. I etapă (clase cu 10 mașini lineare) în fiecare centru raional câte o clasă. II etapă (clase cu 10 mașini lineare) în funcție de numărul de angajați pe raion în industria ușoară:
- Crearea combinatelor raionale de producere și instruire a elevilor vor permite elevilor să obțină unele deprinderi de muncă și să se familiarizeze cu echipamentul de producere. Cursurile de bază vor fi cele de tractoriști, șoferi, cusătorese etc. Combinatele sau centrele de instruire vor fi dotate cu utilaj modern. Spațiul va fi donat gratis, dar vor fi necesare reparații, mobilier, echipament. Se planifică 1 milion lei pentru fiecare centru, total fiind 35 centre. Statul va avea o contribuție financiară de circa 50%, surse fiind atrase și de la autoritățile publice locale, donatori. Colectivul profesoral va fi oferit după reformarea altor instituții educaționale din raion.

Acțiunile indicate vor majora în fiecare an fluxul de studenți la școlile profesionale și vor asigura o bază mai largă a forței de muncă calificată și corect instruită. Păstrarea situației curente va duce la descreșterea permanentă a numărului de studenți, îmbătrânind astfel și mai mult clasa muncitoare, care nu mai este receptivă la tehnologii noi și este limitată în creșterea productivității muncii.

Reforma sistemului de educație profesională și superioară

Actualmente există o neuniformitate în sistemul de educație la nivelul studiilor superioare, medii profesionale și profesionale. Ne-uniformitatea se manifestă în termeni de număr de studenți înmatriculați anual la studii, nivelul studiilor, amplasarea geografică a instituțiilor, ne-acordarea la cerințele industriei etc. Pentru ameliorarea situației, în perioada de perspectivă scurtă și medie, vor fi implementate un șir de acțiuni:

- Coordonarea anuală de către Ministerul Industriei și Ministerul Educației a planului de pregătire a cadrelor conform nomenclatorului, reieșind din cererile întreprinderilor. Întreprinderile din toate sectoarele industriale vor înainta cereri cu indicarea numărului de locuri vacante și perspectivele angajării specialiștilor conform nomenclatorului.
- Instituțiile de pregătire profesională vor implementa programe noi de studii și de instruire, noi materiale didactice. În acest sens va fi utilizată Asistența Tehnică externă.
- Universitățile de profil vor stabili relații cu universități similare din UE, proiectele de schimb de profesori fiind finanțate de programele europene ERASMUS și TEMPUS III.
- Perioada de studii la școlile profesionale va fi diferențiată în dependență de vârsta elevilor dar cu tendință clară de scurtare pînă la un an. În cazul elevilor de 14-15 ani, aceste cursuri pot dura 2 ani.
- Studiarea posibilității eliberării către absolvenții școlilor profesionale a Certificatelor de absolvire după o perioadă de 12 luni de practică de producere la întreprinderea de profil cu salarizarea 100% din partea întreprinderii.
- Reutilizarea școlilor profesionale cu utilaje moderne din surse bugetare, grant-uri externe și donațiile întreprinderilor beneficiare de cadre.
- Elaborarea unui Concept și act legislativ care ar obliga absolvenții instituțiilor superioare, colegii și școli profesionale care au beneficiat de burse și plata din buget, să lucreze la întreprindere conform specialității pe o anumită perioadă. Acest lucru să va face pentru a comite studenții să se gîndească bine înainte de a căpăta studii superioare fără planuri să muncească în domeniu măcar o zi.
- Acordarea dreptului pentru întreprinderi să acorde Certificate de calificare pentru cusătoresele care au fost instruite la fabrică mai mult de 3 luni.

Ameliorarea cooperării instituțiilor de învățământ cu întreprinderile

Datorită faptului că industria ușoară s-a dezvoltat cu ritmuri înalte în ultimii ani, iar sistemul de educație nu a fost finanțat adecvat a crescut extrem de mult decalajul dintre cunoștințele de tehnologie ale absolvenților instituțiilor de învățământ și industrie. Pentru a redresa situația și a asigura pregătirea unor cadre care se vor integra ulterior foarte repede în fluxul modern de producere vor fi luate următoarele măsuri:

- Studenții instituțiilor de învățământ din domeniul industriei ușoare își vor petrece practica de producere la companiile selectate de Ministerul Industriei și Infrastructurii la propunerea Asociației Patronale a Industriei Ușoare. Acest lucru va elimina fenomenul efectuării practicii la întreprinderile care nu asigură o calitate a

practicii studenților, nu respectă condițiile de lucru cerute și astfel provoacă o repulsie a studentului către activitatea ulterioară în industrie.

- Programul practicii pentru fiecare specialitate va fi elaborat de APIUS, aprobat de Ministerul Industriei și Infrastructurii. La întreprindere el rămâne a fi respectat cu strictețe. Aici se va referi în mare parte la rolul studentului în procesul de producere și accesul lui la echipamentul de producere.
- Pe perioada practicii studenții vor primi salariul câștigat în proporție de 100% și practica de a plăti școlii 50% din salariul studentului va fi terminată. Un salariu decent îl va motiva pe student să continue activitatea de muncă la întreprindere.
- Personalul didactic și practic al instituțiilor de învățământ vor trece periodic o atestare obligatorie la întreprinderile industriale din domeniul său care le va permite să predea obiectele de producere. Această măsură va facilita dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și ulterior calificarea absolvenților. Cadrele didactice pot participa împreună cu studenții la practica de producere prin supravegherea și asistența studenților. Pentru aceste activități întreprinderea va achita o plată a muncii profesorului sau maistrului.
- Elaborarea și implementarea unui sistem eficient de perfecționare continuă a specialiștilor și managerilor de diferite niveluri de la întreprinderi. În cazul în care întreprinderea instruieste sau re-instruieste angajații în cadrul ei, costurile suportate în acest sens vor fi acoperite de stat (ANOFM).

Soluționarea problemelor sociale ale angajaților

În scopul motivării și reținerii forței de muncă statul și întreprinderile trebuie să asigure necesitățile sociale ale angajaților, care în situația actuală nu pot fi soluționate de către angajați din cauza costurile înalte de viață și salariul relativ jos al muncitorilor din industria ușoară. În perioada planificată vor fi întreprinse măsuri în acest sens și anume:

- Întreprinderile vor identifica posibilitatea achitării costurilor de cazare pentru angajați în cămine de tip hotelier, care vor fi administrate prin outsourcing de către antreprenori independenți. Statul va facilita apariția acestor antreprenori prin concesionarea unor blocuri care necesită reparații capitale.
- Crearea posibilității de acordare a creditelor pentru imobil angajaților pe o perioadă de 20 – 25 ani în baza contractului de muncă cu întreprinderea. Statul va compensa parțial rata dobânzii pentru împrumutul de termen lung. Condiția aplicării pentru acest serviciu poate fi activitatea oficială a angajatului pe o perioadă de 5 ani la întreprinderile din industrie.
- Acordarea locuințelor sociale pentru tinerii specialiști de diferite niveluri de calificare.
- Autoritățile publice locale vor acorda cu titlu gratuit terenuri pentru construcții de către întreprinderi a căminelor au altor tipuri de locuințe pentru angajați.
- Elaborarea conceptului de creare a fondurilor de pensii private este o acțiune necesară pentru dezvoltarea alternativelor în vederea asigurării sociale ale angajaților.

5.2 Sporirea nivelului productivității muncii

Compensarea dobânzilor bancare la creditele destinate reutilării cu echipament modern a întreprinderilor

Reutilarea cu echipament modern de cusut a întreprinderilor poate asigura o majorare a productivității muncii cu circa 15 – 20% în funcție de specializarea întreprinderii. Introducerea utilajelor automate (mașina automată de aplicat buzunare, mașina automată de cusut gulere la cămăși) poate duce la majorarea cu peste 100% a productivității.

Pentru implementarea programelor investiționale de reutilare, întreprinderile necesită acoperirea cheltuielilor pentru dobânzile bancare la credite pe termen de 3-5 ani din parte statului, aceasta fiind o practică destul de răspândită în lume. În primul an sunt acoperite 50% din dobânzi și ulterior 100%, condiția fiind ca întreprinderea să înregistreze o creștere a productivității și a volumelor de producție cu 15-30% anual. Circa 50 de întreprinderi din industria ușoară, pe bază de concurs, vor beneficia de acest proiect pe perioada pînă în anul 2015.

Co-finanțarea re-utilării întreprinderilor

Re-utilarea întreprinderilor este o investiție importantă pentru întreprinderile din Moldova. Activînd în sistemul lohn, întreprinderile nu își pot asigura un profit, care le-ar permite efectuarea investițiilor din surse proprii.

Dat fiind faptul că industria ușoară este una strategică pentru țară, este necesar un suport serios din parte statului pentru re-utilarea și re-tehnologizarea ei și, anume, în co-finanțarea reutilării întreprinderilor din ramură.

Multe state cu o industrie ușoară dezvoltată au implementat programe de co-finanțare în proporție de 50% la 50% împreună cu întreprinderile industriale pentru instalarea echipamentului nou, a sistemelor de tehnologii informaționale și a re-organizării procesului de producere, în scopul creșterii productivității muncii și ridicării nivelului de competitivitate a produsului local. Fondurile administrate de programe sunt de obicei formate din sursele bugetare (25%) și din surse atrase de la donatori (75%). Pentru întreprinderi, finanțarea obținută este nerecuperabilă (în formă de grant).

Se propune ca un program similar de re-utilare a industriei ușoare (REUS) să fie demarat în Moldova cu utilizarea surselor donatorilor care vor fi oferite Republicii Moldova în următorii 4 – 5 ani. În acest sens va fi elaborat un Concept complex al programului și se va solicita participarea donatorilor.

Paralel se va elabora un ghid de procedură prin care vor trece doar acele companii care vor demonstra că doresc să se reutilizeze pentru a lucra în forme mai avansate, vor mări volumele de producție și export, vor spori valoare adăugată a produsului etc.

Finanțarea întreprinderilor se va face pe bază de proiect, plan de afaceri și concurs a proiectelor pentru a asigura cea mai eficientă utilizare a surselor programului. Programul poate fi implementat de Ministerul Economiei sau Ministerul Industrie sau de una din agențiile guvernamentale existente sau nou-create.

În termeni de costuri se va reuși reutilizarea a 6 companii pe an, care vor fi beneficia de fondurile programului pe o perioadă de 5 ani, adică 30 proiecte în total . Un proiect va costa în mediu 1,5 mln. lei din care 750.000 lei va fi contribuția programului. Bugetul total al programului va constitui 50 mln. lei (inclusiv 10% costuri administrative).

Utilizarea lărgită a sistemelor informaționale

Întreprinderile vor primi un suport similar celui expus mai sus pentru implementarea sistemelor informaționale de profil, cum ar fi sistemul informațional de gestiune a producției, integrată cu aprovizionarea, gestionarea stocurilor, finanțe și contabilitate, vânzări etc. (Microsoft Dynamics, SAP etc.).

Reorganizarea producției

Reorganizarea poate fi efectuată prin implementarea proiectelor de consultanță și asistență tehnică străină. Implementarea practicilor europene în sectorul industriei ușoare va majora productivitatea și numărul de angajați, precum și valoarea adăugată.

Implementarea instrumentelor de monitorizare a productivității

La acest capitol se va implementa instruirea avansată în domeniul organizării producției și a utilizării instrumentelor de măsurare și monitorizare a eficienței, introducerea în programele de studii a lectorilor străini, de la instituții de profil din Germania, Olanda, Italia pentru a pregăti specialiști locali cu cunoștințe avansate în organizarea muncii. Se vor organiza seminare la Ministerul Industriei a experților invitați pentru specialiștii și managementul întreprinderilor locale. Importantă va fi preluarea cunoștințelor de către profesorii de la UTM și transferul ulterior la Colegii și școli profesionale, prin instruirea profesorilor de la aceste instituții.

Cooperare cu instituții de învățământ din alte țări

Cooperarea va începe cu stabilirea relațiilor de parteneriat cu instituțiile de învățământ de profil din Uniunea Europeană. Cadrele didactice de la UTM vor fi asigurate cu burse pentru a efectua stagii la universitățile și întreprinderile din UE (centre de design și marketing, producerea cărora este localizată în R. Moldova, precum Teamdress, Steilman etc.)

5.3 Creșterea valorii adăugate

Creșterea valorii adăugate va fi atinsă prin crearea condițiilor pentru ca întreprinderile din ramură să aplice forme mai avansate de conlucrare FOB și Producție proprie.

Programul actual conține un șir de mecanisme eficiente care vor soluționa impedimentele și vor crea condițiile cerute. Aici se include în linii generale instruirea și infrastructura în domeniul modei, designului și a tehnologiei, taxarea materiei prime, activitatea vămilor, oferirea instrumentelor ieftine de finanțare, promovarea pe plan internațional.

Multe măsuri sunt indicate la alte capitole ale actualului program. În mod specific se va implementa:

Atragerea și cooperarea mai strânsă cu proprietarii de mărci vestite

Este necesar de atras în Moldova investitori notorii în sectorul îmbrăcăminte și încălțămintei, care vor lucra la direct cu întreprinderile moldovenești. Asemenea investitori precum Heidemann Fashion și Leinenweber au investit în România în fabrici noi sume de 18 mln. EURO, creînd peste 1000 locuri de muncă la standard european. După investitori mari, vor veni și alți investitori similari inclusiv pentru alte sectoare. În acest sens, se va pregăti un pachet atractiv, inclusiv oferirea unui lot de pământ pentru construcții și suportul autorităților locale în procesarea actelor pentru lansarea producerii.

Se va solicita asistență în informarea și stabilirea relațiilor cu unii deținători de brand-uri, care nu posedă producție proprie. În special, promovarea producătorilor din Moldova este necesară vis-a-vis de Zara, H&M, Benetton, C&A, Marks&Spencer, Next, Maxmara, Pik&Kloppenburg, Kaufhoff, Mango, Esprit, Nike.

Suport în promovarea produselor proprii pe piață

Se vor finanța participările la expozițiile Black Sea Letex a întreprinderilor din industria ușoară prin Consiliile Raionale oferind un minim de 4 m.p. pentru agenții economici din teritoriu. Totodată este necesară o promovare agresivă a imaginii acestei expoziții peste hotarele țării, pentru a atrage importanți comanditari, participanți cu utilaj și accesorii. Lărgirea denumirii expoziției: „Black Sea Letex” și „Echipament și accesorii pentru industria ușoară”.

În vederea acordării unui suport de promovare a companiilor în design vestimentar se va organiza anual Festivalul de Modă din Moldova.

Armonizarea condițiilor tehnice de producere a confecțiilor și a standardelor respective, inclusiv omologarea celor străine (haine de protecție, mănuși de lucru, inclusiv din piele naturală). În Republica Moldova, majoritatea standardelor fostei URSS au fost declarate ca standarde naționale, precum și standarde ale Federației Ruse. Este necesară crearea unei echipe care se va ocupa de revizuirea și armonizarea standardelor RM de cele ale UE.

Acordarea suportului pentru crearea Centrului de Excelență în industria ușoară

În procesul globalizării economiei mondiale, industria ușoară a Republicii Moldova trebuie să fie la nivelul tendințelor internaționale în termeni de tehnologie, modă, resurse umane, instruire etc. Pentru aceasta la nivelul asociațiilor este necesar un instrument care va ajuta industria să se conforme și să urmeze aceste tendințe. Cea mai bună practică în acest sens este crearea Centrelor de Competență sau de Excelență pentru o anumită industrie.

Se propune crearea unui Centru de Excelență pentru industria ușoară a Moldovei care va avea următoarele activități:

1. Urmărirea tendințelor mondiale în tehnologie și echipament
2. Colectarea tendințelor de modă și a prognozelor de modă
3. Crearea bazei de date a producătorilor de materie primă și accesorii

4. Consultanță companiilor locale în management de producție, tehnologie, echipament, modă, achiziții
5. Instruire pentru cadrele ingineresti
6. Instruire și sporirea calificării în design
7. Pregătirea programelor de instruire profesională și asistență în implementarea lor
8. Internaționalizarea industriei ușoare a Moldovei.

Centru de Excelență va avea un statut de ONG, companie privată sau Parteneriat Public Privat, dar în mod obligatoriu va avea suportul Asociației Patronale din Industria Ușoară și a Ministerului Industriei și Infrastructurii. Sursele de existență vor fi serviciile oferite industriei, proiecte finanțate de donatori etc.

O structură similară este absolut necesară industriei, care este totalmente ocupată de producere și nu se interesează de o dezvoltare permanentă pentru a fi competitivă alături de țările vecine sau principalii concurenți asiatici.

Crearea centrelor menționate este prevăzută în mai multe documente de politic, inclusiv Strategia de Promovare a Exporturilor și Atragere a Investițiilor.

Întru crearea Centrului de Excelență este necesar suportul Guvernului Republica Moldova în sensul atragerii surselor donatorilor pentru stabilirea lui, consultanță și suport financiar pentru primii 2 – 3 ani de activitate. Un concept general și o cerere pentru asistență tehnică urmează a fi elaborat în cel mai scurt timp de către Ministrul Industriei și Infrastructurii și Ministerul Economiei și Comerțului.

5.4 Stimularea producției proprii și substituirea importurilor

Suportul statului pentru promovarea produselor autohtone

Guvernul prin intermediul structurilor sale poate să acorde suport întreprinderilor din industria ușoară în promovarea produselor sale pe piața internă. Astfel, întreprinderile vor avea o cotă de piață mai mare comparativ cu cea existentă.

În scopul susținerii producătorilor locali vor fi întreprinse următoarele acțiuni:

- Crearea unui Centru de comerț sau a unei Expoziții permanente cu vânzarea produselor autohtone. Acest lucru va atrage consumatorul să cunoască oferta autohtonă și să procure produsele moldovenești. Important va fi locul amplasării obiectivului propus, precum și nivelul de publicitate a noului centru pe perioada inițială.
- Participarea la expoziții locale și internaționale cu compensare costurilor la nivel de 50% de la bugetul de stat. Această inițiativă va ajuta și la penetrarea produselor moldovenești pe piețele de export.
- Întreprinderea unor controale financiare vis-a-vis de proprietarii centrelor comerciale din m. Chișinău în vederea excluderii practicii plății la negru a chiriei pentru spațiului comercial. Aceste acțiuni vor stopa stimularea corupției și a dublei contabilități în rândurile importatorilor și a comercianților de produse importate.

- La tenderile pentru achiziții publice va fi mărită marja de preț a producătorilor locali pînă la 15 puncte procentuale în loc de 10 p.p. actuale. În acest sens este necesară modificarea legislației privind achizițiile publice. În rezultat vor crește simțitor șansele de a cîștiga tenderile de către întreprinderile din industria ușoară a Moldovei.

Protejarea pieței interne prin metode ne-tarifare

Politica tarifar-vamală a Republicii Moldova este monitorizată de către Organizația Mondială a Comerțului, fapt care nu permite modificarea unilaterală a tarifelor la importul în Moldova a produselor industriei ușoare. Însă există posibilitate și este necesară protejarea pieții interne prin metode ne-tarifare cum sunt:

- Introducerea evaluării conformității obligatorii a produselor de import la punctul de trecere vamal și controlul parametrilor periculoși ai produselor, inclusiv a țesăturii, colorantului, accesoriilor. În cazul devierii de la normele în vigoare produsul va fi distrus sub supraveghere vamală. Certificatul de conformitate a producătorului va fi inclus în pachetul obligatoriu de acte la import, indiferent de volumul importului și forma juridică a importatorului.
- Introducerea controlului sanitaro-epidemiologic avansat al produselor “second hand” cu distrugerea lor în cazul devierilor de la cerințele în vigoare ale Republicii Moldova.
- Crearea laboratoarelor specializate la Bălți și la Chișinău pentru verificarea calității produselor, deoarece metodologia și echipamentele de testare existente astăzi nu pot oferi rezultate detaliate și sigure despre calitatea produselor textile.
- Introducerea măsurilor anti-dumping în cazurile suspicioase de import a produselor cu prețuri declarate joase. Investigații în acest caz vor fi efectuate de Serviciul Vamal al RM.

5.5 Optimizarea sistemului de impozitare

TVA

Guvernul RM planifică pentru următorii ani menținerea cotelor curente ale TVA, concomitent cu revizuirea listei mărfurilor (serviciilor) impozitate la cota zero a TVA.

Dat fiind faptul că în majoritatea întreprinderilor din industria ușoară, echipamentul este învechit, aceasta urmează a fi înlocuit. Astfel, pentru dezvoltarea întreprinderilor de producere este necesară eliminarea TVA la importul de utilaj și a pieselor de schimb pentru industrie pe întreg teritoriu al Republicii Moldova. Utilajul nu poate fi utilizat la nimic afară de producere, deci, statul va putea beneficia de o bază largită de impozitare odată cu lărgirea activității economice.

În primă etapă se va efectua revizuirea și simplificarea procedurii de restituire a TVA, prin elaborarea unui mecanism eficient.

În scopul stimulării creării unei valori adăugate mai mari, se propune, ca în bază de proiect, să fie eliberate de plata TVA la importul materiei prime, cu condiția exportului produsului finit, companiile care doresc să lucreze în sistem FOB sau Producție

Proprie. Nu se va merge pe o eliberare automată ci una bazată pe proiect. Astfel companiile locale vor trebui să depună un dosar la autoritatea publică responsabilă în care vor indica că dețin toate capacitățile pentru a produce pentru export (enumerare la p. III.5) și au nevoie de facilitatea menționată

În baza argumentelor indicate mai sus și în baza presupunerilor că doar 3% din producție anuală de lohn va migra spre alte forme de conlucrare - vom avea nu mai mult de 5-6 întreprinderi pe an care vor solicita de facilitatea menționată.

Bugetul de stat nu va avea nimic de pierdut după implementarea sistemului propus, deoarece, în mod normal, TVA plătit la import este recuperat la export, în schimb acest lucru permite finanțarea întreprinderii fără costuri suplimentare.

Taxe vamale

Toată materia primă pentru industria ușoară este importată. În scopul dezvoltării producției proprii este necesară excluderea taxei vamale la materia primă care nu se produce în Moldova. Acesta este un prim pas, pe care multe țări l-au implementat deja, fapt care le-a permis să dea un impuls pozitiv industriei, iar prin creșterea volumelor de producție și export au fost acoperite posibilele pierderi bugetare.

Taxele în fondul social

Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2007-2009 prevede politica de redistribuire a cotelor contribuțiilor de asigurare socială de stat în vederea reducerii acestora cu un punct procentual pentru angajator și, respectiv, majorarea cotei individuale a salariatului.

În același timp, majoritatea întreprinderilor pledează pentru micșorarea contribuțiilor de asigurare socială de stat atât pentru angajatori cât și pentru salariați, și stabilirea unei singure grile de impozitare a venitului persoanelor fizice în mărime de circa 12-13%.

Alte aspecte conexe

- Modificarea sistemului de evidență contabilă, astfel încât cheltuielile legate de instruire, cazare, hrana, transport al angajaților să fie incluse în cheltuielile generale ale întreprinderii și să fie deductibile
- Stabilirea unui mecanism ce ar permite micșorarea pierderilor întreprinderilor exportatoare de la convertirea valutei
- Elaborarea unui regulament care ar clarifica situația privind rămășițele tehnologice de materie primă și eliberarea lor de TVA și taxă vamală.

5.6 Ameliorarea activității unor organe publice centrale și locale

Mai multe instituții publice necesită o reformare sau ameliorare a modului de conlucrare cu industria ușoară. Instituțiile și măsurile care urmează a fi luate sunt:

Serviciul Vamal

Control permanent al respectării “Ghișeului unic” la toate birourile vamale interne și de frontieră și înăsprirea sancțiunilor disciplinare pentru încălcări, târăgănări, corupere pasivă și activă a colaboratorilor Serviciului Vamal.

Scurtarea termenilor în verificarea ordinară și eliberarea Certificatelor de Origine Forma A.

Eliberare a Certificatelor Forma A la unele posturi vamale unde există mai mulți agenți economici exportatori și poate fi justificată activitatea suplimentară a inspectorului vamal.

Mărfurile cu valoare mai mică de 100 euro nu vor fi supuse procedurii declarare la import. În special cele parvenite prin poșta rapidă.

Revizuirea tarifelor brokerilor vamali și indicarea unor limite în stabilirea tarifelor pentru serviciile acestora.

De facilitat procesul de instruire a „specialiștilor în operațiuni vamale” la întreprinderi. Problema actuală constă în suma minimă pentru garantare de 30 mii Euro. În special întreprinderile care efectuează cu regularitate operații de export, să poată obține permisiunea și să-și promoveze specialiștii proprii în operațiuni vamale.

Autorizația pentru perfecționare activă să fie eliberată pe bază declarativă. Sistemul de lucru actual este destul de complicat pentru partenerii străini, care doresc să procure materie mai multă primă care urmează să fie utilizată pe parcursul anului la întreprinderea din Moldova. Actualmente la închiderea autorizației, resturile de materie primă urmează să fie exportate și ulterior importate, fapt care aduce cheltuieli adiționale consumatorilor. Sistemul de lucru cu autorizațiile vamale necesită a fi revizuit încât să fie convenabil Serviciului Vamal și agenților economici.

Camera de Înregistrate de Stat

De revizuit și simplificat procedura de includere a echipamentului în capitalul statutar. La moment actual, aceasta este o procedură foarte complicată și incomodă, agenții economici preferă să facă import temporar și în perioada dată să se ocupe de procedura de import final și includerea bunurilor în capitalul statutar pentru a fi scutiți de plata TVA la importul utilajului. Simplificarea în regim de urgență a procedurii va avea efect pozitiv asupra volumului de investiții străine în Moldova.

În primă etapă, va fi introdusă practica de prelungire automată a termenului de import temporar al echipamentului în cazul prelungirii contractului de prestare a serviciilor cu clienții-proprietari ai utilajului. Practica actuală de dezinstalare și exportul fizic al utilajului cu importul lui ulterior este una costisitoare și ineficientă pentru întreprinderi, în același timp asemenea operațiuni nu afectează colectările la bugetul de stat.

Inspekția Muncii, Inspekția Sanitar Epidemiologica de Stat, alte autorități vor fi responsabile în cadrul activității sale de:

Verificarea secțiilor de producere ilegale, semi-legale să corespundă cerințelor normelor actuale sanitare și legislației muncii în vigoare.

Elaborarea unor cerințe minime pentru întreprinderile din industria ușoară indiferent de locul amplasării (sate, orașe, orașele). Adicional în această activitate se va implica APIUS și Ministerul Industriei și Infrastructurii, Inspekția Sanitar Epidemiologică de Stat.

5.7 Soluționarea unor aspecte macroeconomice

Pentru îmbunătățirea situației din industria ușoară la nivel macroeconomic sunt necesare următoarele acțiuni:

- Atragerea investițiilor străine și locale pentru crearea întreprinderilor mixte și întreprinderilor cu capital străin prin crearea condițiilor favorabile de activitate
- Crearea infrastructurii dezvoltate în țară (rețele de drumuri, gazoducte, apeducte, telecomunicații)
- Dezvoltarea pieței primare a valorilor mobiliare. Emiterea hârtiilor de valoare de stat
- Implementarea standardelor managementului calității ISO 9000 și perfecționarea permanentă a cadrelor
- Implementarea auditului social la întreprinderi.

5.8 Soluționarea aspectelor specifice pentru unele sectoare

Producerea manuală de covoare

Într-o stimulare a activității de producere manuală a covoarelor este necesară elaborarea și adoptarea unei Legi a meșteșugăritului care ar prevedea:

- Stabilirea unei noi forme organizatorico-juridică cu facilități la plata taxelor sociale. Grupul țintă de angajați ar fi invalizi, angajații prin cumul etc.
- Crearea unei Case a Covorului Moldovenesc și includerea ei în itinerarul turistic,

Producerea de piei și lână

Pentru ameliorarea situației din această industrie, este necesară aplicarea următoarelor măsuri:

- Elaborarea unui standard referitor la tipul și parametrii tehnici ai linei produse în Moldova
- Dezvoltarea unei tehnologii de pregătire a linei pentru procesarea ulterioară a fibrelor
- Elaborarea și distribuirea broșurilor de tipul “Creșterea a unei linii mai calitative” și “Procesarea profitabilă a lînii”
- Asistența statului în stabilirea unei fabrici de spălare a linei cu o capacitate de 100 kg/oră
- Stabilirea barierelor tarifare și non-tarifare la exportul pieilor crude și lînii din Moldova

- Importarea materialului genetic necesar pentru creșterea raselor de oi, calitatea lânii cărora ar corespunde producerii firului pentru covor
- Organizarea cu susținerea statului a laboratoarelor de însămânțare artificială a oilor pentru producerea lânii de calitate.

6 Etapele programului și evaluarea progresului

6.1 Etapa I: anii 2007 – 2010

Etapele au fost distinse pentru a unifica eforturile cu alte politici ale statului în diverse domenii, în scopul raționalizării abordării programului în termeni de realizare precum și pentru a evalua progresul la diferite etape de implementare.

Perioada 2007-2010 este una de termen scurt și aici se va concentra pe implementarea acțiunilor care nu implică surse financiare sau implică surse minime. Se va lucra în vederea ameliorării situației cu activitatea autorităților publice locale și centrale.

Alte acțiuni urgente vor fi direcționate pe reformarea sistemului de educare profesională. Această problemă majoră necesită a fi soluționată în foarte scurt timp, deoarece în fiecare an degradează calitatea pregătirii și nivelul de integrare a absolvenților în producere.

În perioada imediată se va lucra activ la promovarea pe piețele locale și internaționale a produselor moldovenești și a brandurilor deja existente. Eforturile unor companii mici, dar care doresc să lucreze după un model clasic, trebuie de susținut în mod de urgență, altfel riscăm să pierdem entuziasmul de la începutul oricărui proiect nou.

În cadrul programului au fost identificate unele probleme și găsite soluțiile dar nu se cunosc încă instrumentele și mecanismele pentru atingerea acestor rezultate. În aceste cazuri se propune de elaborat conceptul soluționării unor probleme. Deoarece procesele de elaborare, de obicei, nu necesită multe resurse, ele vor fi realizate în Etapa I, astfel oferind posibilitatea de a fi implementate în perioada 2010-2015.

O activitate destul de largă, pe care structurile guvernamentale o vor implementa în prima etapă, constă în pregătirea propunerilor de proiect, aplicarea la programe de finanțare internațională și modificarea programelor unor donatori pentru a asigura sursele necesare la implementarea proiectelor comune cu implicarea mijloacelor financiare ale donatorilor.

Odată cu expirarea termenului Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu în anul 2009 se va putea de început operarea unor ajustări în sistemul de impozitare pentru a crea condiții stimulatorii industriei. Acest proces urmează a fi finalizat către anul 2010.

6.2 Etapa II anii 2011 – 2015

În a doua etapă a programului se vor implementa activități mai importante din punct de vedere financiar, legate de reutilizarea instituțiilor de învățământ școlar, profesional și universitar.

Acțiuni se vor realiza în vederea demarării creditării businessului pentru reutilizare, cu achitarea de către stat a procentelor la creditele bancare, iar pentru unele întreprinderi și co-finanțarea reutilărilor înalt tehnologizate.

Autoritățile centrale și locale vor acorda locuințe sociale pentru angajații ramurii în scopul creșterii atractivității pentru muncitori și ingineri ai ramurii.

În perioada menționată vor fi implementate acele acțiuni mai complexe care au necesitat concepte elaborate și aprobate de instituțiile vizate de realizarea lor.

Evaluarea progresului

Evaluarea succeselor sau întârzierilor în realizarea prezentului Program va fi efectuată prin compararea periodică a indicatorilor de progres curenți comparativ cu indicatorii scontați stabiliți, drept sarcini după cum urmează:

Indicatorul de creștere al industriei ușoare	Sarcina
1. Ritmul de creștere a volumului producției	11 – 12% anual
2. Ritmul de creștere a exportului producției	11 – 13% anual
3. Ritmul de creștere a productivității muncii	10 – 11% anual
4. Ritmul de creștere a volumului investițiilor capitale	10 – 12% anual
5. Ritmul de creștere a numărului de angajați	0,8 – 1% anual

Majoritatea indicatorilor de progres din ramură sunt armonizați cu indicatorii de creștere și cu scopurile de dezvoltare ale industriei în întregime, prevăzute de Strategia dezvoltării industriale:

- ritmul anual de creștere a producției industriale. Sarcina – asigurarea ritmului anual de creștere a producției industriale de 8 – 10%;
- ponderea industriei în PIB. Sarcina – creșterea către anul 2015 a ponderii industriei în PIB până la 20 – 22%
- ponderea ramurilor scientintensive și tehnologic avansate. Sarcina – atingerea în anul 2015 a indicatorului dat de până la 2% din volumul total al producției industriale
- ponderea angajaților ocupați în întreprinderile sectorului industrial. Sarcina – creșterea indicatorului respectiv către anul 2015 până la 20% din numărul total al angajaților în economia națională.

Toți indicatorii de progres în ramură sunt asigurați de rapoarte statistice ale întreprinderilor industriale. Acești indicatori, se publică în anuarele statistice ale

Republicii Moldova. Datorită acestui fapt va fi asigurată transparența monitorizării procesului de realizare a prezentului Program.

Pentru a monitoriza nivelul de atingere a scopurilor Programului, ne-reflectate în componența indicatorilor de creștere în ramură, cum ar fi nivelul de atingere a scopurilor generale (cota industriei ușoare în PIB etc.) sau a scopurilor specifice (micșorarea ponderii producerii din materia primă a clienților etc.), vor fi folosite, după caz, cercetări unice.

Asigurarea informațională a procesului de monitorizare a rezultatelor îndeplinirii prezentului Program este pusă în sarcina Biroul Național de Statistică.

Monitoringul asupra procesului de implementare a acțiunilor prevăzute în prezentul Program, precum și asupra rezultatelor reale va fi efectuat la nivel național și cel local și orientat la maximizarea efectelor scontate.

La nivel național, monitoringul vor efectua Guvernul nemijlocit și prin Ministerul Industriei și Infrastructurii, precum și ministerele, birourile și serviciile de resort responsabile pentru implementarea componentelor respective a ale Programului. La nivel local, monitoringul vor efectua autoritățile administrației publice locale.

Coordonarea procesului monitorizării respective este pusă în sarcina Ministerului Industriei și Infrastructurii.

Calcularea și compararea periodică a indicatorilor de creștere în timp (volumul producției fabricate, al exportului etc.) vor fi efectuate atât pentru fiecare perioadă de gestionare în comparație cu perioada similară precedentă (trimestru, semestru, 9 luni, an), cât și în modul cumulativ, luând drept baza de comparație anul 2005. Abordarea cumulativă va obiectiviza evaluarea rezultatelor obținute grație realizării Programului și a Strategiei pe toată perioadă expirată a acțiunii acestora.

Evaluarea progresului în realizarea prezentului Program va fi efectuată atât pentru industria ușoară în întregime, cât și pentru fiecare subramură a ei (codurile CAEM 17, 18 și 19). Aceasta va da posibilitate de a studia factorii și tendințele structurale care vor forma rezultatele totale ale industriei ușoare.

În procesul evaluării rezultatelor reale ale Programului vor fi atrase și asociațiile întreprinderilor din industria ușoară, patronatul de ramură, Camera de Comerț și Industrie, OPEM, precum și organizațiile donatoare.

Astfel, vor fi create premisele informaționale pentru gestionarea de adresă a realizării Programului și, după caz, pentru modificarea acțiunilor de program și/sau în organizarea îndeplinirii acestora.

Un rol important în monitorizarea îl va avea societatea civilă, care urmează:

- să participe activ în calitate de supraveghetor social al îndeplinirii de prezentul Program, inclusiv prin generarea și diseminarea datelor independente privind indicatorii de progres real, precum și prin descrierea experienței avansată și neajunsuri depistate;

- să se angajeze într-un dialog social cu Guvernul, Ministerul Industriei și Infrastructurii, cu alte organe ale administrației publice și să ofere reacții de răspuns privind sporirea eficienței Programului;
- să limiteze în participarea sa în favoarea opțiunilor sociale și economice constructive.

Cele mai bune metode de management, de marketing, de rezolvare a problemelor generale aplicate de unele întreprinderi din industria ușoară vor forma un capitol separat al procesului de monitorizare a Programului. Performanțele date vor fi studiate și generalizate pentru propagarea acestora cu ajutorul seminarelor, mass-media, recomandărilor metodice etc.

PLANUL DE ACȚIUNI

cu privire la implementarea Programului de Dezvoltare a Industriei Ușoare pînă în anul 2015

Nr.	Denumirea acțiunii	Executorii responsabili	Termenul de realizare	Costul implementării	
				Din bugetul de stat	Din alte surse
Asigurarea industriei cu forța de muncă calificată					
	Introducerea sistemului de orientare profesională în școlile medii de cultură generală	Ministerul Educației și Tineretului	anual, începînd cu anul 2008	0	0
	Organizarea campaniilor naționale de informare în masă menite să ridice prestigiul profesiilor de muncitor	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Educației și Tineretului	anual, începînd cu anul 2008	750 000 (anual 94 000)	2 250 000
	Restabilirea claselor de instruire tehnologică în școlile medii de cultură generală	Ministerul industriei și Infrastructurii, Ministerul Educației și Tineretului, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Finanțelor	2009 - 2011	9 000 000	9 000 000
	Crearea combinatelor raionale de producere și instruire a elevilor	Ministerul Educației și Tineretului, Autoritățile publice locale, Ministerul Industriei și	2011	10 000 000	10 000 000

Infrastructurii				
Coordonarea între ministere a planului de pregătire a cadrelor conform nomenclatorului, reieșind din cererile întreprinderilor	Ministerul Educației și Tineretului Ministerul Industriei și Infrastructurii	anual, începînd cu 2009	0	0
Instituțiile de pregătire profesională vor implementa programe noi de studii și instruire	Ministerul Educației și Tineretului Ministerul Industriei și Infrastructurii	anual, începînd cu 2009	500 000	0
Stabilirea relațiilor cu universitățile de profil din UE prin programele Erasmus și Tempus III	Ministerul Educației și Tineretului	permanent	0	0
Reducerea perioadei de studii la școli profesionale în dependență de vârsta elevilor, pînă la 1 și 3 ani	Ministerul Educației și Tineretului	începînd cu 2009	0	0
Studierea posibilității eliberării pentru absolvenții școlilor profesionale a Certificatelor de absolvire după o perioadă de 12 luni de practică de producere	Ministerul Educației și Tineretului	2008	0	0
Reutilizarea școlilor profesionale cu utilaje moderne din surse bugetare, granturi externe și donațiile întreprinderilor beneficiare de cadre	Ministerul Educației și Tineretului, Aparatul Guvernului	2011	5 500 000	5 500 000
Elaborarea unui Concept și act legislativ care ar obliga absolvenții instituțiilor superioare, colegii și școli profesionale care au beneficiat de burse și plata din buget să lucreze la întreprindere conform specialității o anumită	Ministerul Justiției, Ministerul Educației și Tineretului	2009	0	0

perioada					
Acordarea dreptului pentru întreprinderi să acorde certificate de calificare pentru cusătorese care au fost instruite la fabricile din industria ușoară mai mult de 3 luni	Ministerul Educației și Tineretului	2009	0	0	
Elaborarea și aprobarea listei întreprinderilor pentru petrecerea practicii studenților	Ministerul Industriei și Infrastructurii, APIUS	anual, începînd cu 2008	0	0	
Elaborarea, aprobarea și controlul respectării Programului practicii pentru fiecare specialitate	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Educației și Tineretului	anual, începînd cu 2008	0	0	
Pe perioada practicii studenții vor primi salariul câștigat în proporție de 100%	Ministerul Educației și Tineretului	începînd cu 2008	0	0	
Personalul didactic și practic al instituțiilor de învățămînt vor trece periodic o atestare obligatorie la întreprinderile industriale din domeniul său	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Educației și Tineretului,	anual, începînd cu 2008	0	0	
Elaborarea și implementarea unui sistem eficient de perfecționare continuă a specialiștilor și managerilor de diferite niveluri de la întreprinderi	Ministerul Educației și tineretului, ANOFM,	permanent, începînd cu 2010	0	0	
Cazare angajaților angajați în cămine de tip hotel, care vor fi administrate prin outsourcing de către antreprenori	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor,	2010	0	0	

independenți	Autoritățile publice locale			
Crearea posibilității de acordare a creditelor pentru imobil angajaților pe o perioadă de 20-25 ani în baza contractului de lucru cu întreprinderea. Statul va acoperi parțial dobânda.	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Autoritățile publice locale	2010 – 2014	200 000 000 (100 pers × 5 ani × 400 000 lei × 10% × 10 ani	0
Acordarea locuințelor sociale pentru tinerii specialiști de diferite niveluri de calificare	Agenția pentru Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, Autoritățile publice locale	2010 – 2014	100 000 000 (50 pers x 5 ani x 400 000 lei	0
Autoritățile publice locale vor acorda cu titlu gratuit terenuri pentru construirea de către întreprinderi a căminelor sau a altor tipuri de locuințe pentru angajați	Agenția pentru Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, Autoritățile publice locale	permanent, începînd cu 2009	0	0
Elaborarea conceptului de creare a fondurilor de pensii private	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale	2010	0	6 000 000 (asistență tehnică)
Sporirea nivelului productivității muncii				
Acoperirea de către a stat în proporție de 50-100% a cheltuielilor aferente dobânzilor bancare la creditele destinate re-utilării întreprinderilor cu echipament modern (cca. 50 întreprinderi în baza de concurs)	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Finanțelor, Ministerul industriei și Infrastructurii	2010 – 2014	37 500 000 (50 × 3 mln lei × 5% × 5 ani)	0

Co-finanțarea (grant-uri) din partea statului și a donatorilor a re-utilării întreprinderilor cu echipament și sisteme informaționale de profil	Ministerul Finanțelor, Ministerul industriei și Infrastructurii	2011	12 500 000	37 500 000
Asistența consultanților străini pentru re-organizarea producerii în scopul majorării productivității muncii	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Infrastructurii	2008 – 2011	0	Asistență tehnică
Introducerea în programele de studii de la UTM, Colegiul Tehnologic a lectorilor străini, pentru a pregăti viitori specialiști cu cunoștințe avansate în organizarea muncii și a utilizării instrumentelor de măsurare a productivității și monitorizare a eficienței	Ministerul Industriei și Infrastructurii Ministerul Educației și Tineretului,	2009	0	Programe curente ale UE
Asigurarea cu burse a cadrelor didactice de la UTM pentru a trece reciclarea la întreprinderile din UE (centre de design și marketing, producerea cărora este localizată în R. Moldova e.g. Teamdress, Steilman etc.	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Educației și Tineretului,	2009	168 0002 (2 pers × 12 000 × 7 ani)	Programe curente ale UE
Creșterea valorii adăugate				
De atras în Moldova investitori notorii în sectorul industriei ușoare, care vor lucra la direct cu întreprinderile moldovenești	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Economiei și Comerțului, MIEPO,	permanent, incepind cu 2008	0	0
Finanțarea participării la expozițiile Black Sea Letex a întreprinderilor din Industria Ușoară prin Consiliile Raionale oferind un minim de 4 m ² per agent economic. Promovarea	Moldexpo, Ministerul Economiei și Comerțului,	2008	2 100 000 (300 companii ×	0

imaginii acestei expoziții peste hotarele țării, pentru a atrage importanți comanditari (evitând intermediarii), participanți cu utilaj și accesorii.	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor		1000 lei × 7 ani)		
Organizarea Festivalului de Modă anual în Moldova	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Finanțelor	2009	500 000 anual	0	
Rvizuirea și crearea bazei de standarde pentru industria ușoară, redactarea și armonizarea standardelor R. Moldova de cele ale UE	Moldova standard, Ministerul Industriei și Infrastructurii,	2010	0		Asistență tehnică
Acordarea suportului pentru crearea Centrului de Excelență în industria ușoară	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Economiei și Comerțului	2008	0		Asistență tehnică
Stimularea producției proprii și substituirea importurilor					
Crearea unui Centru de comerț sau a unei Expoziții permanente cu vânzare a produselor autohtone	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului	2008	375 000		375 000 (întreprinderile)
Participarea la expoziții locale și internaționale cu compensare costurilor la nivel de 50% de la bugetul de stat	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor,	anual, începând cu 2008	500 000		500 000 (întreprinderile)

	Ministerul Economiei și Comerțului			
Întreprinderea unor controale financiare vis-a-vis de proprietarii centrelor comerciale din m. Chișinău în vederea excluderii practicii plății la negru a arendei spațiului comercial	Ministerul Finanțelor	2007	0	0
La tenderele pentru achiziții publice sa fie mărită marja de preț a producătorilor locali	Agenția de Achiziții Publice, Ministerul Justiției	2008	0	0
Introducerea certificatului de conformitate a producătorului în pachetul obligatoriu de documente la import, indiferent de volumul importului și forma juridică a importatorului	Ministerul Economiei și Comerțului, Serviciul Vamal	2008	600 000 anual	0
Controlul sanitaro-epidemiologic avansat al produselor “second hand”	Serviciul Vamal, Inspectoratul Sanitar Epidemiologic	2008	0	0
Crearea laboratoarelor specializate la Bălți și la Chișinău pentru verificarea calității produselor inclusiv certificarea igienică	Serviciul Vamal, Inspectoratul Sanitar Epidemiologic	2010	0	3 000 000 (granturi)
Introducerea măsurilor anti-dumping în cazurile de import a produselor cu prețuri declarate joase	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Infrastructurii, Serviciul Vamal	2011	0	0
Optimizarea sistemului de impozitare				

Eliminarea TVA la importul de utilaj, inclusiv a pieselor de schimb, pentru toate întreprinderile din industria ușoară pe întreg teritoriu al RM	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Infrastructurii	2009	Ne-estimat	0
Revizuirea și simplificarea procedurii de restituire a TVA	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului	2008	0	0
Eliberarea de plată a TVA la importul de materie primă a unor întreprinderi în bază de proiect pentru producerea în sistem FOB sau superior lohn-ului	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului	2010	0	0
Excluderea taxei vamale la materia primă care nu se produce în Moldova	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului	2010	Ne-estimat	0
Micșorarea taxelor în fondul social, plătite atât de angajator cât și de angajat	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului	2009	Ne-estimat	0
Modificarea sistemului de evidență contabilă, astfel că cheltuielile legate de instruire, cazare, hrană și transport să fie incluse în cheltuielile generale	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului	2010	0	0
Stabilirea unui mecanism ce ar permite micșorarea pierderilor întreprinderilor exportatoare de la convertirea valutei	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și Comerțului, Banca Națională a	2010	0	0

Moldovei				
Elaborarea regulamentului privind resturile tehnologice de materie primă și taxarea lor	Ministerul Industriei și Infrastructurii	2008	0	Asistență tehnică
Ameliorarea activității unor autorități publice centrale și locale				
Controlul permanent a respectării “Ghișeului unic” la toate birourile vamale (interne și de frontieră)	Serviciul Vamal	2007	0	0
Micșorarea termenului de verificare și eliberare a certificatelor de origine de Forma A	Serviciul Vamal	2007	0	0
Eliberarea certificatelor de origine de forma A la unele posturi vamale unde sunt agenți economici exportatori	Serviciul Vamal	2008	0	0
Mărfurile cu valoare mai mică de 100 euro nu vor fi supuse procedurii de vămuire la import, în special la cele parvenite prin poșta rapidă	Serviciul Vamal	2008	0	0
Revizuirea tarifelor brokerilor vamali și indicarea unor limite în stabilirea tarifelor	Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Centrul pentru combaterea crimei organizate și a corupției	2008	0	0
Facilitarea procesului de instruire a specialiștilor în operațiuni vamale de la companiile exportatoare.	Serviciul Vamal, Ministerul Industriei și Infrastructurii	2008	0	0

Revizuirea procedurii de lucru in Lohn în privința Autorizațiilor de import. Autorizația pentru producerea în lohn să fie eliberată pe bază declarativă.	Ministerul industriei și Infrastructurii, APIUS	2008	0	0
De revizuit și simplificat procedura de includere a echipamentului în capitalul statutar.	Camera de înregistrate de stat	2008	0	0
Prelungirea automată a termenului de admitere temporară a echipamentului în cazul prelungirii contractului de prestare a serviciilor cu clienții-proprietari ai utilajului	Serviciul Vamal	2008	0	0
Verificarea atelierelor, secțiilor de producere ilegale, semilegale sa corespunda cerințelor normelor actuale sanitare si legislației muncii în vigoare	Inspecția muncii	permanent	0	0
Elaborarea unor cerințe minime pentru întreprinderile din industria ușoara indiferent de locul amplasării (sate, orase, orasele).	Ministerul Industriei si Infrastructurii Inspecția Sanitar Epidemiologica de Stat	2008	0	0
Soluționarea unor aspecte macroeconomice				
Atragerea investițiilor străine si locale pentru crearea întreprinderilor mixte și întreprinderilor cu capital străin prin crearea condițiilor favorabile	Ministerul Economiei și Comerțului, Autoritățile publice locale, MIEPO	permanent	0	0
Crearea infrastructurii dezvoltate în țară (drumuri, gazificarea, apeeductele, telecomunicații)	Ministerul Industriei și Infrastructurii	permanent	Ne-estimat	0

Dezvoltarea pieței primare a valorilor mobiliare	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare	2008	0	0
Implementarea standardelor managementului calității ISO 9000 și perfecționarea permanentă a cadrelor	Ministerul Economiei și Comerțului Moldova Standard	2007	0	0
Implementarea auditului social la întreprinderi	Inspectia muncii, Ministerul Industriei și Infrastructurii, Inspekția Sanitar Epidemiologica de Stat, APIUS	2008	0	0
Soluționarea aspectelor specifice pentru unele sectoare				
Elaborarea și adoptarea unei Legi a meșteșugăritului	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Infrastructurii	2008	0	0
Crearea unei Case a Covorului Moldovenesc	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Infrastructurii	2010	0	2 000 00 (granturi)
Elaborarea parametrilor tehnici pentru lână produsă în Moldova	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	2008	0	Asistență tehnică

Dezvoltarea unei tehnologii de pregătire a lânii pentru procesarea ulterior a fibrelor	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	2008 – 2010	0	Asistență tehnică
Elaborarea și distribuirea a broșurilor de tipul “Creșterea a unei lini mai calitative” și “Procesarea profitabilă a lânii”	Ministerul Industriei și Infrastructurii, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	2008	0	Asistență tehnică
Asistența statului în stabilirea unei fabrici de spălare a lânii cu o capacitate de 100 kg/ora.	Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Industriei și Infrastructurii	2009	500 000	500 000 (granturi)
Stabilirea barierelor tarifare și non-tarifare la exportul pieilor crude și lânii din Moldova	Ministerul Economiei și Comerțului	2009	0	0
Importarea materialului genetic necesar pentru creșterea raselor de oi cu lâna calitatea căreia ar corespunde producerii firului pentru covor	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	2009	0	300 000 (granturi)
Organizarea cu susținerea statului a laboratoarelor de însămânțare artificială a oilor pentru producerea lânii de calitate	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	2009	700 000	700 000 (granturi)

ANEXE

ANEXA 1

Principalele produse ale industriei ușoare, în anii 2001 – 2006

Produsele principale	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Țesături, mii m ²	77,00	186,00	162,00	95,00	114,00	...
2. Covoare și articole de covor, mil. m ²	1,18	2,44	3,54	4,47	4,42	...
3. Articole tricotate, mil. bucăți	10,20	11,9	11,4	18,30	16,30	...
4. Îmbrăcăminte, miliard lei (în prețuri medii)	0,99	1,21	1,38	1,69	1,92	1,79
5. Încălțăminte, mil. perechi	1,24	1,93	2,74	2,99	3,29	...

Sursa. Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, p. 311.

Nota. Datele relevante pentru 2006 deocamdată nu a fost publicate și pot fi indicate numai după publicarea Anuarului statistic al Republicii Moldova 2007.

ANEXA 2

Evoluția de structură inter-ramurală a industriei ușoare, în anii 2001 –2006 (% , industria ușoară = 100%)

Subdiviziuni de activitate	2001	2002	2003	2004	2005	2006
I. Structura inter-ramurală a producției (în prețuri curente)						
1. Fabricarea produselor textile	43,8	27,3	28,8	27,1	32,1	40,8
2. Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	33,8	49,7	50,4	55,0	50,2	43,1
3. Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțăminte	22,4	23,0	20,8	17,9	17,7	16,1
II. Structura inter-ramurală a întreprinderilor mari						
1. Fabricarea produselor textile	35,9	26,6	27,7	22,2	22,5	18,8
2. Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	42,2	51,6	53,8	58,7	60,6	63,8
3. Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțăminte	21,9	21,8	18,5	19,1	16,9	17,4
III. Structura inter-ramurală a personalului industrial-productiv						
1. Fabricarea produselor textile	42,9	17,2	18,6	14,6	14,9	12,8
2. Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	42,3	66,7	66,0	69,8	69,7	72,2
3. Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțăminte	14,8	16,1	15,4	15,6	15,4	15,0 ³

Sursele: 1. Pentru compartimentul I - calculele efectuate conform datelor din Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, p.285.

2. Pentru compartimentele II și III - calculele efectuate conform datelor din Anuarul statistic al Republicii Moldova 2004. – Chișinău, 2004, p.380-381 și din Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, p.280.

3. Pentru anul 2006 - calculele efectuate de Ministerul Industriei și Infrastructurii conform datelor din Indicatorii principali ai industriei Republicii Moldova în ianuarie – decembrie 2006. – Chișinău, 2007, p.3-5, 20-21.

Nota. Toate datele indicate aici și mai departe vor fi, la necesitate, precizate după publicarea Anuarului statistic al Republicii Moldova 2007.

ANEXA 3

Evoluția exportului pe grupe de produse a industriei ușoare, conform Sistemului armonizat (SA), (% în total export)

Cod SA, denumirea grupei de produse	2001	2002	2003	2004	2005	2006
XI. Materii textile și articole din acestea	18,4	16,7	16,4	17,3	17,8	21,7
XII. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,9	1,5	1,9	2,2	2,4	2,9
VIII. Piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea	2,0	3,6	5,7	7,9	6,6	2,3
Industria ușoară în total	21,4	21,9	24,0	27,4	26,8	26,9

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006.– Chișinău, 2006, p.458-460.

ANEXA 4

Dinamica volumului de producție a industriei în ansamblu și a industriei ușoare, în anii 2001 - 2006

Ramura	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Volumul producției, miliard lei, în prețuri medii						
Industria – total	9,95	12,16	13,82	16,92	19,23	17,90
Din care industria ușoară	1,35	1,50	1,58	2,50	3,15	3,28
Ritmurile de creștere a volumului producției, % față de anul 2001						
Industrie – total	100,00	122,20	138,80	170,00	193,30	179,90
Din care industria ușoară	100,00	111,10	117,40	185,50	234,00	243,50

Sursa: Startegia, Anexa nr.3, și datele Ministerului Industriei și Infrastructurii.

ANEXA 5

Dinamica exportului mărfurilor de bază a industriei ușoare în anii 2001 – 2006

Denumirea indicatorului	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Volumul, prețuri curente						
Producere, mil. lei	538,8	619,6	748,7	894,0	1151,2	1109,02
Export, mil. USD	120,9	140,5	189,6	270,0	292,1	282,9
Ritmul de creștere, % față de anul 2001						
Producere, mil. lei	100,0	115,0	139,0	165,9	213,7	205,9
Export, mil. USD	100,0	116,2	156,8	223,3	241,6	234,0

Sursa: Calculele efectuate conform datelor din:

Anuarul statistic al Republicii Moldova 2004. – Chișinău, 2004, p.285, 442-443;

Dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova în anul 2006.- Chișinău, 2007, p.35-36;

Informația Serviciului Vamal pentru anul 2006 (calculele sunt efectuate de Ministerul Industriei și Infrastructurii).

ANEXA 6

Dinamica exportului și importului industriei ușoare, în anii 2001 – 2006 (prețuri curente)

Indicatorul	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Materiale textile și articole din acestea						
1. Export, mil. USD	104,1	107,5	129,7	170,1	193,9	228,3
2. Import, mil. USD	92,1	100,6	118,4	150,6	179,9	206,5
3. Gradul de acoperire a importului cu exportul, %	113,0	106,9	109,5	112,9	107,8	110,5
2. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare						
1. Export, mil. USD	5,3	9,6	15,1	22,0	26,6	31,0
2. Import, mil. USD	4,5	4,5	7,0	10,0	12,2	17,9
3. Gradul de acoperire a importului cu exportul, %	117,8	239,5	215,7	220,0	218,0	173,1
3. Piele crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea						
1. Export, mil. USD	11,5	23,4	44,8	77,9	71,6	23,6*
2. Import, mil. USD	3,8	16,2	36,3	72,5	69,6	22,8
3. Gradul de acoperire a importului cu exportul, %	302,6	144,4	123,4	107,4	102,9	103,7
Industria ușoară – total						
1. Export, mil. USD	120,9	140,5	189,6	270,0	292,1	282,9
2. Import, mil. USD	100,4	121,3	161,7	233,1	261,7	247,2

* Diminuarea esențială a volumului de export al mărfurilor industriei de piele și încălțăminte în 2006 se explică prin faptul, că în anii precedenți a fost efectuat reexportul pieilor crude importate din Ucraina, care din 2006 a introdus regulile vamale restrictive în privința exportului pieilor crude.

3. Gradul de acoperire a importului cu exportul, % ..	120,4	115,8	117,8	115,8	111,6	114,4
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Sursele: Calculele efectuate conform datelor din Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, p.442, 450-452, precum și conform datelor Serviciului Vamal al Republicii Moldova pentru anul 2006 (calculele sunt efectuate de Ministerul Industriei și Infrastructurii).

ANEXA 7

Dinamica productivității muncii și salariilor în industria ușoară, în anii 2001 – 2006, % (2001 = 100%)

Indicatorul	2002	2003	2004	2005	2006
1. Fabricarea produselor textile					
Productivitatea muncii, %	124,9	120,8	136,0	137,8	159,8
Salariul mediu lunar, %	...	100,0	124,6	154,8	203,2
2. Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor					
Productivitate muncii, %	110,1	107,9	124,6	137,6	149,7
Salariul mediu lunar, %	...	100,0	119,4	134,3	160,0
3. Producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțăminteii					
Productivitatea muncii, %	128,1	148,6	183,5	219,5	225,6
Salariul mediu lunar, %	...	100,0	127,0	142,6	172,0
Industria ușoară – total					
Productivitatea muncii, %	115,5	116,6	135,4	150,3	163,0*
	...	100,0	116,1	128,9	139,8*
Salariul mediu lunar, %	...	100,0	121,8	138,6	168,2*

Sursele: 1. Indiciul productivității muncii este calculat conform datelor din:

- Anuarul statistic al Republicii Moldova 2004. – Chișinău, 2004, p.380-381;
- Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, p.280.

Notele. 1. Biroul Național de Statistică nu a prezentat deocamdată informații privind indiciul creșterii salariului lunar în anii 2002-2003.

2. Indiciile medie pentru industria ușoară în ansamblu pentru anul 2006 (menționate prin *) au fost calculate aproximativ, reieșind din structura intraramurală a personalului industrial-productiv în anul 2005.

ANEXA 8

Investițiile în capitalul fix în industrie în ansamblu și în industria ușoară, în anii 2001-2006 (mil. lei/%)

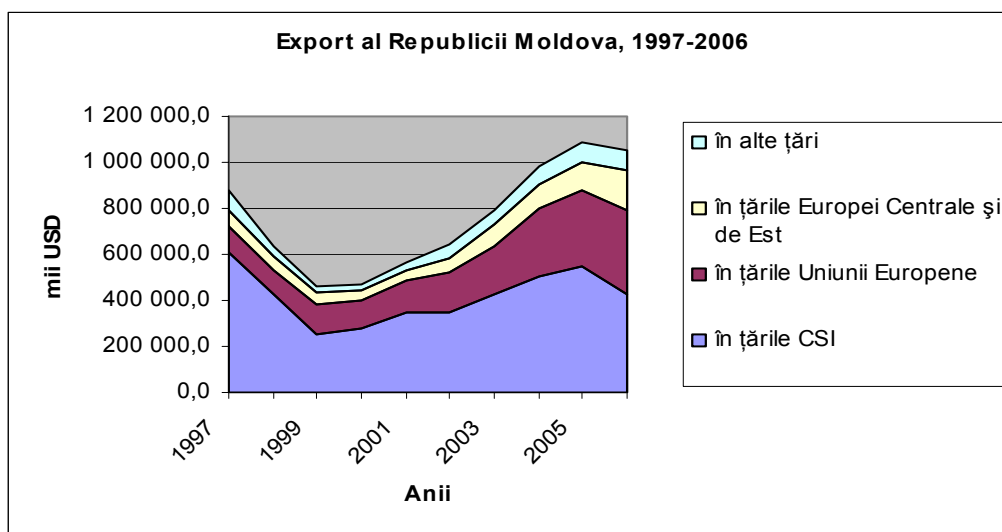
Ramurile și genurile de activitate	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Industrie – total	625,3	734,8	1156,5	1162,5	1538,0	...
	100,0	117,5	185,0	185,9	246,0	...
Din care industria ușoară	80,6	47,1	64,1	79,4	131,4	...
Inclusiv:	100,0	58,4	79,5	98,5	163,0	...
1. Fabricarea produselor textile	8,5	9,3	26,2	50,9	80,9	...
	100,0	109,4	308,2	598,8	951,8	...
2. Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	28,5	26,4	29,5	25,8	38,0	...
	100,0	92,6	103,5	90,5	133,3	...
3. Producția de piei, de articole din	43,6	11,4	8,4	2,7	12,5	...
Piele și fabricarea încălțăminte	100,0	26,1	19,3	6,1	28,7	...

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova 2006. – Chișinău, 2006, p.378.

Nota. Datele relevante pentru 2006 documentată nu au fost publicate și pot fi indicate numai după publicarea Anuarului statistic al Republicii Moldova 2007.

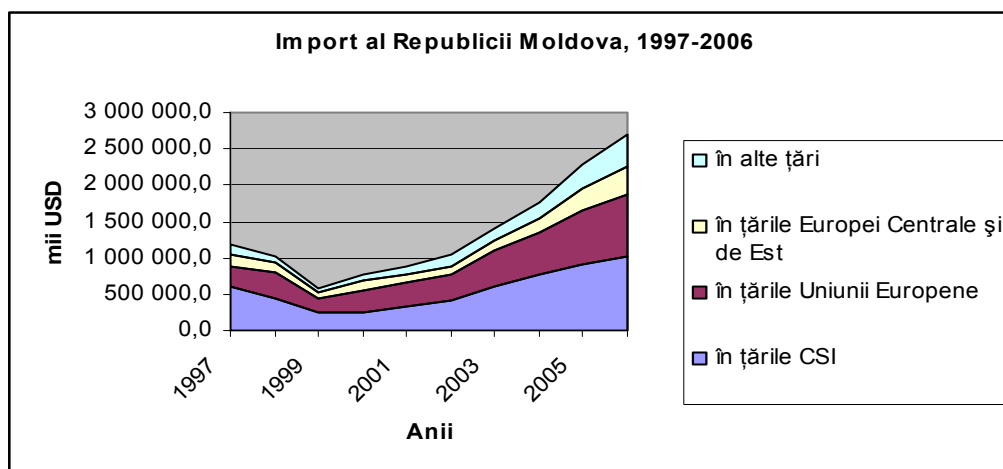
ANEXA 9

Evoluția exportului Republicii Moldova în perioada anilor 1997-2006 (mii USD)

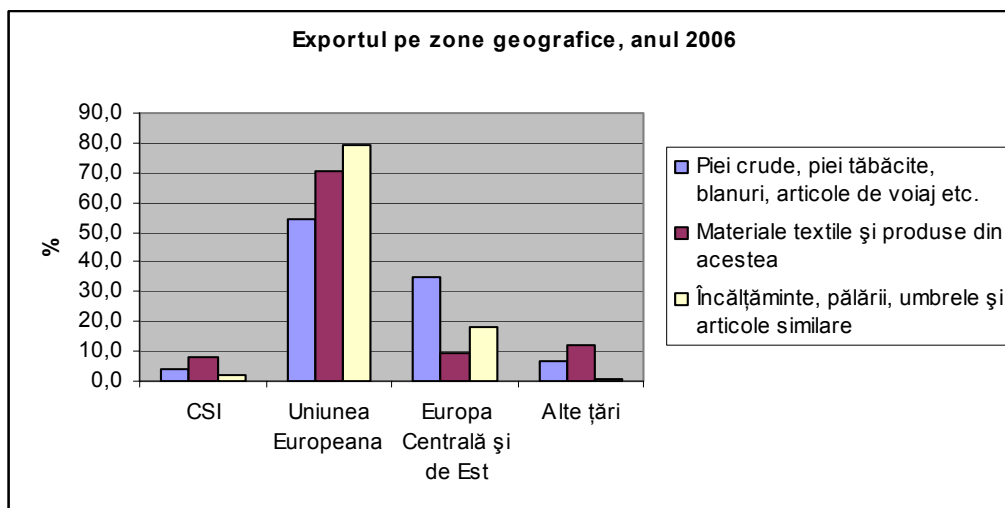
ANEXA 10

Evoluția importului Republicii Moldova în perioada anilor 1997-2006 (mii USD)

ANEXA 11

Evoluția exportului a unor categorii de produse ale industriei ușoare pe zone geografice în perioada anilor 1997-2006 (%)

ANEXA 12

Evoluția importului a unor categorii de produse ale industriei ușoare pe zone geografice în perioada anilor 1997-2006 (%)

